

ΚΩΝΙΤΣΑ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΩΝΙΤΣΗΣ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ-ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1964

ΕΤΟΣ Γ'

ΑΡΙΘ. ΤΕΥΧΟΥΣ 30-31

•
•
•
•
•

Ιερά Σταυροπηγιακή και Βασιλική Μονή Μολυβδοσκεπάστου Κονίτσης.

Η

ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ
Ιδρυθείσα τῷ 672 μ. Χ. ὑπὸ τοῦ
ἐνδόξου Βυζαντινοῦ Αύτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου.

•
•
•
•

ΚΟΝΙΤΣΑ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

Έκδιδόμενον ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τοῦ Συνδέσμου Κονιτσιωτῶν «Ο ΑΩΟΣ»

ΓΡΑΦΕΙΑ : Βύσσης καὶ Καΐρη 2 — Ἀθῆναι.

Ἐτησία συνδρομὴ

Ἐσωτερικοῦ Δραχ. 60.—Κοινοτήτων Δραχ. 100.—Ἐξωτερικοῦ Δολλάρια 6.—

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Νίκος Τσάκας
Τάκης Παπαδημούλης
Όρέστης Μανθούλης
Ιωάννης Λυμπερόπουλος

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΕΝ ΚΟΝΙΤΣΗ

Αναστάσιος Εύθυμιου
ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ
Φερενίκη Σχοινᾶ
Λεωφόρος Ἀλεξάνδρας 83
(Τομεὺς 702)

Ὑπεύθυνοι κατὰ Νόμον :

Ἐπὶ τῆς ὅλης : Τάκης Χ. Παπαδημούλης, Ζήνωνος 22—Ἀθῆναι

Τυπογραφείου : Χρ. Χρονόπουλος, Θήρας 6 — Ἀθῆναι.

Οἱ ἐκ τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης
ταξειδεύοντες δι' Ἀθήνας
προτιμάτε τὸ ἐπὶ τῆς γωνίας
τῶν ὁδῶν Πατησίων καὶ Βε-
ρανζέρου 10 Κονιτσιώτικο

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ "ΙΩΑΝΝΙΝΑ"
ΤΙΜΑΙ ΛΑ·Ι·ΚΑΙ - ΤΗΛ. 523-204

ΝΥΦΙΚΑ ΒΕΑΤΡΙΚΗΣ

Ἐνοικιάζονται πολυτελῆ νυφικά
ἔτοιμα καὶ ἐπὶ παραγγελίᾳ
Κουφέτα-Μπομπονιέρες

ΒΕΑΤΡΙΚΗΣ ΤΣΑΛΑΜΑΝΗ (ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΙΣΣΑΣ)

Χαλκοκονδύλη 52-5ος δρ. 20 (Όμόνοια)
Ἀθῆναι-Τηλεφ, 530.207-523.529

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΤΟΥΑΛΕΤΕΣ

ΣΤΑΥΡΟΥ ΜΑΤΘ. ΓΚΑΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΙΕΡΑ ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗ ΜΟΝΗ ΜΟΛΥΒΔΟΣΚΕΠΑΣΤΟΥ

Κεφ. Α' ΘΕΣΙΣ – ΓΕΝΙΚΗ ΟΨΙΣ

Κάτωθεν τοῦ Χωρίου Μολυβδοσκέπαστος – τέως Διπαλίτσα – εἰς τοὺς πρόποδας μιᾶς τῶν Ἀνατολικῶν παρυφῶν τοῦ ἐπιβλητικοῦ εἰς ὅγκον καὶ μεγαλοπρέπειαν ὅρους Νεμέρτσικα ἢ Μερόπη – τοῦ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα Ἀερόπου—ἐπὶ ὁμαλῆς, καταφύτου καὶ ὑπὸ ἀφθόνων, καταψύχρων καὶ διαυγῶν ὑδάτων περιρρεομένης τοποθεσίας, εἶναι ἔκτισμένη ἢ ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον γνωστὴ Ἱερὰ Σταυροπηγιακὴ καὶ Βασιλικὴ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου.

Αὕτη κεῖται εἰς ἐγγυτάτην τῆς συμβολῆς τῶν ποταμῶν Ἀώου καὶ Σαρανταπόρου ἀπόστασιν, ἀπέχουσα ἑκατοντάδας μόνον μέτρων τῶν προσωρινῶν Ἑλληνο-αλβανικῶν συνόρων. Ὁ Βυζαντινὸς της ὑψηλὸς Τροῦλλος καὶ οἱ εὐκρινῶς ἀκουόμενοι γλυκεῖς ὥχοι τοῦ εἰς τὸ κωδωνοστάσιόν της ἀνηρτημένου κώδωνος, ὑπὸ τῶν πέραν τοῦ Ἀώου ἐν σκληρᾷ δουλείᾳ διαβιούντων ἀλυτρώτων ἀδελφῶν μας, παρέχουσιν εἰς αὐτοὺς πολλὰς ἐλπίδας περὶ ταχείας ἀπελευθερώσεώς των ἀπὸ τὰς αίμοσταγεῖς χεῖρας τῶν βαρβάρων καὶ ἀξέστων Ἀλβανῶν.

Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τιμᾶται ἐπ’ ὄνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου. Εἶναι μία τῶν ἐν Ἑλλάδι, καὶ αὐτῶν τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὀρει, ἀρχαιοτάτων Μονῶν. διετήρεσε δὲ διὰ μέσου τῶν αἰώνων τὴν ἀρχαιοπρεπῆ αὐτῆς μορφὴν καὶ τὴν Σταυροπηγιακήν της ὑπόστασιν.

Σταυροπηγιακαὶ, ὡς γνωστόν, λέγονται αἱ Ἱεραὶ Μοναὶ, αἱ ὑπαγόμεναι ἀπ’ εὔθειας εἰς τὸ σεπτὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὸ ὅποιον, κατὰ τὴν ἀρχικήν των κτίσιν, ἀπέστελλε δι’ ἀντιπροσώπου του πολύτιμον Σταυρόν, ὃστις ἐνεπήγνυτο εἰς τὰ θεμέλια αὐτῶν. Οἱ Ἡγούμενοι τῶν τοιούτων Μονῶν εἴθιστο νὰ φοροῦν κατὰ τὰς Ἱερὰς τελετὰς Μέγαν Μανδύαν καὶ νὰ κρατοῦν Ποιμαντορικὴν ράβδον, ὡς οἱ Ἀρχιερεῖς.

Περιβάλλεται αὕτη ὑπὸ στερεωτάτων κυκλοτερῶν λιθοκτίστων τειχῶν, εἰδει φρουρίων, ἔχόντων πάχος 1,20 μ. καὶ ὕψος 4 περίπου μέτρων. Διὰ δὲ τῆς μόνης δρυΐνης ἐξωθύρας, ἡ ὅποια εύρισκεται εἰς τὴν νοτίαν αὐτῆς πλευρὰν καὶ ἔχει διαστάσεις 1,40 X 1,20 X X 0,10, εἶναι δὲ ἐπενδεδυμένη διὰ παχυτάτου σιδηροῦ ἐλάσματος, εἰσέρχεται δὲ προσκυνητὴς εἰς τὸν εὐρύχωρον περίβολον τῆς Μονῆς καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸν Ἱερὸν ναὸν καὶ τὰ λοιπὰ παραπτήματα αὐτῆς. Εἰς τὴν σιδηρᾶν ἐπένδυσιν αὐτῆς βλέπει δὲ ἐπισκέπτης πλῆθος ὄπων, ἄλλων μὲν διαμπερῶν, ἄλλων δὲ ὄχι, προξενηθεισῶν ἐκ βλημάτων ὅπλων. Αὗται προέρχονται ἀπὸ ἐπιθέσεις Τουρκαλβανικῶν ὄρδων, αἱ διποῖαι ἐπεχείρησαν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν πρὸς λεηλασίαν καὶ πολλάκις ἀπεκρούσθησαν ἀποτελεσματικῶς ἀπὸ τοὺς ἔσωθεν τῶν τειχῶν ἡρωϊκῶς ἀμυνομένους καλογήρους. Τὸ διάτρητον τοῦ παχέος τούτου σιδηροῦ ἐλάσματος προέρχεται ἀκόμη καὶ ἀπὸ

μίαν φονικωτάτην μάχην δύο ἀδελφῶν Τουρκαλβανικῶν φυλῶν, τῆς τῶν Καραμουρατατῶν καὶ Λαλιατῶν, λαβοῦσαν χώραν κατὰ τὸ ἔτος 1657. Ἡ τῶν Λαλιατῶν, ὀλιγαριθμοτέρα, ἐγκλεισθεῖσα ἐντὸς τῆς Μονῆς, ἡμύνετο ἐκ τῶν εἰς τὰ κελλία καὶ τὰ τείχη πολεμιστρῶν. Κατὰ ταύτην νικήτρια ἀνεδείχθη ἡ φυλὴ τῶν Καραμουρατατῶν.

Ἄριστερὰ τῆς ἔξωθύρας ταύτης ἐπὶ τῶν τειχῶν καὶ κατὰ μῆκος αὐτῶν είναι ἐκτισμένα δέκα κελλία, κάτωθεν δὲ αὐτῶν ὑπόγεια χρησιμεύοντα κατὰ τὸ παρελθόν, ἄλλα μὲν ὡς ἀποθῆκαι πρὸς τοποθέτησιν τῶν τότε ἀφθόνων ἐσοδειῶν τῆς Μονῆς, ἄλλα δὲ ὡς σταῦλοι τῶν πολλῶν ὑποζυγίων τῆς καὶ τῶν τοιούτων τῶν συχνάκις μεταβαινόντων προσκυνητῶν. Τὰ κελλία ἔχρησιμοποι-

οῦντο ὡς κατοικίαι τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν πολλῶν μοναχῶν αὐτῆς. Ταῦτα κατερειπωθέντα καὶ λόγω τοῦ διαρρεύσαντος χρόνου ἄλλὰ καὶ ἐκ τῶν πολεμικῶν γεγονότων, τῶν λαβόντων χώραν ἐκεῖ κατὰ τὸν ἔνδοξον πόλεμον τοῦ 1940 - 41, ἐκ τῶν ὅποιων ὁ Ἱερὸς ναός, ὡς ἐκ θαύματος, ἔμεινεν ἀβλαβής, ἀνεκαινίσθησαν ἐσχάτως μὲ πρωτοβουλίαν τοῦ νῦν Σεβασμιωτάτου Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης κυρίου Χριστοφόρου καὶ μὲ ἀξιόλογον συμβολήν, τόσον τῶν φιλοθρήσκων καὶ εὔσεβῶν κατοίκων τῆς Κοινότητος Μολυβδοσκεπάστου, ὃσον καὶ τοῦ νῦν Τοποτηρητοῦ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Οὕτω σήμερον ταῦτα παρέχουν εἰς τὸν ἐπισκέπτην εὐχάριστον ἐντύπωσιν, εἰς δὲ τὸν ἐπιθυμοῦντα νὰ διανυκτερεύσῃ ἀνετον, ὁπωσδήποτε, διαμονήν.

ΚΕΦ. Β' ΡΥΘΜΟΣ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ

‘Ο ως ἀνωτέρω ἐλέχθη εἰς τὸ μέσον τοῦ περιβόλου ὑψούμενος Ἱερὸς ναός, ἔχει ἀμιγῆ Βυζαντινὸν ρυθμόν. Τὸ μῆκος του ἀνέρχεται εἰς 20 περίπου μέτρα τὸ δὲ πλάτος του εἰς 10 μ. Ἀποτελεῖται δὲ ὁ Ἱερὸς οὗτος ναὸς ἀπὸ τὸ Ιερόν, τὸν κυρίως Ναόν, ὁ ὅποιος συνίσταται ἀπὸ δύο Καθολικά, καὶ ἀπὸ τὸν Νάρθηκα.

Τὸ Ἱερὸν χωρίζεται ἀπὸ τὸν κυρίως Ναὸν διὰ ξυλογλύπτου καλλιτεχνικῶτάτου Εἰκονοστασίου, ἀναγομένου εἰς τὸν 16ον αἰῶνα. Τοιούτου εἴδους ξυλογλυπτον εἰκονοστάσιον είναι καὶ τὸ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, τοῦ εύρισκομένου εἰς τὸ ὑψωμα τῶν χωρίων τοῦ Ζαγορίου Μονοδενδρίου καὶ Βίτσης.

Εἰς τὴν βάσιν τοῦ εἰκονοστασίου αὐτοῦ διακρίνονται λείψανα μαρμαρίνου παλαιοῦ τοιούτου. Τὸ συνεχόμενον μὲ τὸ Ἱερὸν πρῶτον Καθολικὸν ἔχει ὥραίας ζωηρὰς τοιχογραφίας, τὰς ὅποιας ὁ διαρρεύσας χρόνος οὐδόλως ἥλλοιώσε, δεξιὰ δὲ αὐτοῦ είναι ξυλογλυπτον καλλιτεχνικὸν Προσκυνητάριον ἐν ὧ φυλάσ-

σεται ἡ θαυματουργὸς Εἰκὼν τῆς Θεοτόκου μὲ τὴν ἐπιγραφήν:

ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΠΩΓΩΝΙΑΝΙΤΙΣΣΑ Η ΧΡΥΣΟΙΣ ΚΛΩΣΣΟΙΣ ΠΕΡΙΒΕΒΛΗΜΕΝΗ – ΠΕΠΟΙΚΙΛΜΕΝΗ

Περὶ αὐτῆς θὰ γίνη εὐλαβής εἰδικὴ μνεία ἐν τῷ οἰκείῳ Κεφαλαίῳ.

Τὸ πρῶτον Καθολικὸν διαδέχεται τὸ δεύτερον, τὸ ὅποιον είναι εύρυτερον καὶ ἐπιμηκέστερον τοῦ πρώτου. Εἰς τοῦτο ὑπάρχει εἶδος μικροῦ Σωλέα, ἀπὸ τὸν ὅποιον ὁ ιερουργῶν Ἱερεὺς κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτὰς καὶ ἴδιως κατὰ τὴν 15ην Αύγούστου, ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, κατὰ τὴν ὅποιαν γίνεται μεγαλοπρεπής Θρησκευτικὴ πανήγυρις, ἀναγιγνώσκει τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον. ‘Εκατέρωθεν αὐτοῦ ὑπάρχουν τὰ Ἀναλόγια τῶν ψαλτῶν. Εἰς τὸ μέσον ἀκριβῶς τοῦ δευτέρου τούτου Καθολικοῦ ὑψοῦται ὁ Τρούλλος, ὕψους 15 μ. περίπου ἀπὸ τοῦ δαπέδου τοῦ ναοῦ, εἰς τὸν ὅποιον διακρίνεται ὁ Παντοκράτωρ, διατηρούμενος ἀνέπαφος,

άθικτος, ἐν ὅλῃ Του τῇ μεγαλοπρεπείᾳ, λαμπρότητι καὶ ώραιότητι καὶ τοῦ 'Οποίου «ὁ δίκης ὄφθαλμὸς τὰ πάνθ' ὁρᾶ».

"Απας ὁ κυρίως ναὸς φωτίζεται ἀμυδρῶς ὑπὸ μικρῶν πολυχρώμων παραθύρων· ἰστάμενος δὲ ὁ πιστὸς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ἱεροῦ ναοῦ, ὑπὸ τὸ θαμβὸν οὕτω φῶς, τὸ ὅποιον γίνεται γλυκὺν καὶ ἱλαρὸν ἀπὸ τὴν τρεμοσβήνουσαν θρυαλλίδα τῶν Ἱερῶν κανδηλῶν καὶ τῶν κηρίων αἰσθάνεται ἀπερίγραπτον ἴερὰν συγκίνησιν καὶ καταλαμβάνεται ἀπὸ ἀφάνταστον θρησκευτικὸν δέος. 'Ατενίζων ἔκειθεν τὴν ὑπεράνω αὐτοῦ γλυκεῖαν καὶ ἐλαφρῶς μειδιῶσαν μορφὴν τοῦ Παντοκράτορος, ὁραματίζεται ὅτι βλέπει αὐτὸν τοῦτον τὸν Θεῖον Δημιουργόν, εὔλογοῦντα διὰ τῆς δεξιᾶς Του χειρὸς τὰ τέκνα Του.

* * *

'Ο κυρίως Ναὸς ἐνοῦται μὲ τὸν Νάρθηκα, κείμενον δυτικῶς αὐτοῦ, διὰ παχυτάτης δρυίνης θύρας, διαστάσεων

1,80X1,50X0,10μ. Αὗτη εἶναι ἐπὶ τῆς προσθίας ὅψεως καλλιτεχνικώτατα ἐπεξειργασμένη. Διὰ λεπτοτάτης ξυλογλυπτικῆς τέχνης εἰκονίζονται ἐν αὐτῇ διάφορα πρόσωπα ἀγίων καὶ περιστατικὰ ἀπὸ τὴν 'Αγίαν Γραφήν, ἀπό τε τὴν Παλαιὰν καὶ Καινὴν Διαθήκην εἰλημμένα. 'Η θύρα αὗτη ἔχει μεγίστην ἀρχαιολογικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν ἀξίαν, διεσώθη δὲ ἐκ βεβήλων Ἱεροσύλων χειρῶν, ἀφ' ἐνὸς μὲν χάρις εἰς τὴν ἐνδελεχῆ ἐπαγρύπνησιν τῶν κατὰ καιροὺς ἡγουμένων, τοποτηρητῶν, καὶ καλογήρων, ἀφ' ἑτέρου δέ, λόγω τοῦ ὅγκου καὶ βάρους αὐτῆς. Εὐλόγως ἔξισταται ὁ προσκυνητὴς τοῦ Ἱεροῦ τούτου Σκηνώματος βλέπων τὸ λαμπρὸν τοῦτο μεγαλούργημα, τὸ ὅποιον τυγχάνει ἀνεκτίμητος καλλιτεχνικὸς θησαυρός, κληροδοτηθεὶς εἰς ἡμᾶς παρὰ τῶν ἐνδόξων Βυζαντινῶν προγόνων μας.

Εἰς τὸ ὑπέρθυρον ταύτης εύρισκεται ἐπὶ τοῦ τοίχου ἀναγεγραμμένη ἡ ἐπιγραφή, ἡ διαλαμβάνουσα τὸ ἰστορικὸν τῆς ίδρυσεως τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς:

ἌΓΕΡΩΝ ΕΙΣ ΒΡΑΘΡΩΝ Νῦ ΙΑΝΟΥΔΟΝΕΙ Ο ΘΑΙΟΣ ΚΗΙ ΠΛΗ.
ΣΕΠΤΟΣ ΧΤΟΣ ΝΥΘΟΣ Ο ΕΠΙΟΝΟΜΑΪΙ ΖΑΙΚΕΙΟΣ ΕΙΣ Τῷ ονο
μα της ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΣΤΙΛΙΣ ΑΜΒΝ ΦΚΘ Τῇ ΣΥΛΒΡΟ
ΜΗ Κ ΕΞΟΔΩΝ Φ ΣΟΙΔΙΛΙ ΒΡΑΣΙΛΕΟΣ ΚΩΝΣΤΑ
ΤΙΝΩΝ Φ ΜΠΟΓΟΝΙΙ ΜΕΤΑ ΔΕ ΧΡΟΛΙΚΣ ΠΟΛΛΑΣ
ΕΣΦΕΡΩΘΩΝ ΛΑΝΤΕΛΟΣ Κ ΦΙΕΚΕΝΙΚΕΣ ΦΙΛΟΙ ΥΔΑΙΩΝΙΚΟΣ
Ο ΚΩΛΗΝΟΣ Κ ΜΕΓΑΣ ΔΥΖΙ Ο ΠΑΙΠΟΛΟΓΟΣ Φ ΠΙ
ΛΙΝ ΗΘΕΙΝ ΕΙΣ ΕΣΧΙΣΤΟΝ ΦΟΡΝΙΚΟΝ Κ ΦΙΕΚΕΝΙΚΙ
ΣΑΙ Κ ΕΞΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΦΙΛΟΝ ΟΙ ΤΙΛΙΩΤΑΙ ΜΒ
ΓΙΩΝΙΦΤΗΙ ΕΝ ΕΓΕΙ ΖΛΙ ΜΜ ΔΕ ΚΕΜ ΒΡΙΘ
ΟΡΙ Ο ΘΟΣ ΤΙΝΟΣ ΕΙΝ · Ο ΚΩΔΙΟΣ.

τὴν ἱστορίαν. "Οτι ἡ Ἱερὰ αὕτη Μονὴ ἦτο μολυβδοσκέπαστος, τοῦτο ἐπεβεβαιώθη καὶ ἐκ τῆς πρό τινων ἔτῶν γενομένης ἀντικαταστάσεως τῆς ἐκ σχιστολίθων στέγης διὰ κεράμων, ὑπὸ τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις ἐπιμελητοῦ Ἀρχαιοτήτων. Κάτωθεν τῶν σχιστολίθων τοῦ Τρούλλου, εύρεθησαν μολύβδινοι πλάκες, διαστάσεων 0,40X0,30μ. αἵτινες φυλάσσονται καὶ σήμερον ἐπιμελῶς ὑπὸ τοῦ Τοποτηρητοῦ τῆς Μονῆς, ἀψευδὲς τεκμήριον τοῦ μολυβδοσκεπάστου αὐτῆς.

* * *

‘Ο ἀναγινώσκων τὴν ἐπιγραφὴν ἵσως δυσπιστήσῃ, ὅταν φθάσῃ εἰς τὴν περικοπὴν αὐτῆς : « ... ἀνεκαίνισεν αὐτὸν Ἀνδρόνικος ὁ Κομνηνὸς καὶ Μέγας Δοὺξ ὁ Παλαιολόγος».

Θὰ διερωτηθῇ: πῶς εἶναι δυνατὸν ὁ Ἀνδρόνικος, ὁ ἀνακαινίσας τὴν Μονὴν νὰ ἔφερε δύο προσωνυμίας, τὴν τοῦ Κομνηνοῦ καὶ Παλαιολόγου, δεδομένου ὅτι ἄλλη ἡ βασιλεία τῶν Κομνηνῶν καὶ ἄλλη ἡ τῶν Παλαιολόγων;

‘Η δικαία αὐτὴ ἀμφιβολία εἶχε γεννηθῆ καὶ εἰς τὸν γράφοντα, ὅτε ἀνεγίνωσκον καὶ ἐπανελάμβανον τὴν ἀνάγνωσιν ταύτης.

‘Υπηρετήσας ως διδάσκαλος εἰς τὸ ἥμιωρον ἀπέχον τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς χωρίον Διπαλίτσα κατὰ τὰ ἔτη 1935 - 1941, ἐθεώρουν ἐπιτακτικόν μου μέλημα, ἵνα, πολλάκις, μετὰ τὴν ἀπογευματινὴν ἐν τῷ σχολείῳ διδασκαλίαν, μεταβαίνω εἰς τὴν γύρω αὐτοῦ περιοχήν, ὅπου ὑπάρχουσι ἐρείπια χιλιάδος καὶ πλέον οἰκιῶν καὶ δεκάδων Ἱερῶν Ναῶν, μαρτυρούντων τὴν ὑπαρξιν Βυζαντινῆς ἡ μεταβυζαντινῆς πόλεως. ‘Η πόλις αὕτη ἦτο, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἡ Πωγωνιανή, ἡ καταστραφεῖσα ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων τῆς Αης Σταυροφορίας, ως μᾶς πληροφοροῦν α) ὁ ἐκ Δροβιάνης Δελβίνου ιστορικὸς Ν. Μυστακίδης («Φωνὴ Ἡπείρου» ὑπ’ ἀριθ 133 τοῦ 1895), β) ὁ περίφημος Δ. Ζῶτος

(Μολοσσὸς) εἰς ἐπιστολήν του πρὸς τὸν ἀείμηνηστον Γάγαρην («Φωνὴ Ἡπείρου», φύλλον 387), ώς καὶ γ) ἡ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ταύτης κτισθεῖσα ἀργότερον, κατὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Σλάβων, Διπαλίτσα.

Κάτωθι τῶν ἐρειπίων τούτων παρέμενον ὡραῖς ὄλοκλήρους, παρατηρῶν, ἐρευνῶν, ἔξετάζων καὶ μεταφερόμενος νοερῶς εἰς τὴν ὡραίαν ἐκείνην ἐποχήν, κατὰ τὴν ὅποιαν ἥκμαζεν ἡ κατηρειπωμένη σήμερον, ἀνθηρὰ ἄλλοτε πόλις.

‘Εκρατούμην δέσμιος ἐκεῖ ὑπὸ ἀοράτου τινὸς δυνάμεως, ἡ ὅποια ἀσφαλῶς ἦτο ἡ ψυχὴ τῶν ἀειμήστων ἐκεῖ προγόνων μας, ἦτο τὸ βίωμα τῆς στενωτέρας πατρίδος, κατὰ τὴν ἐπιτυχῆ ἔκφρασιν τοῦ σοφοῦ Ἡπειρώτου Παιδαγωγοῦ Εύριπίδου Σούρλα, ἡ ὅποια, ως δυνατὸς μαγνήτης δὲν μὲ ἄφηνε νὰ ἀπομακρυνθῶ ἐκεῖθεν. Ἡτένιζον μετὰ βαθυτάτης συγκινήσεως καὶ δέους τὰ παμπληθῆ αὐτὰ ἐρείπια καὶ ὁ νοῦς μου μετεφέρετο μακράν, πολὺ μακράν. “Οχι ὀλίγας φορὰς ἐπεσκεπτόμην τὴν Ἱερᾶν ταύτην Μονὴν καὶ παρετήρουν μετὰ προσοχῆς καὶ εὐλαβείας, τόσον τὰ ἐντὸς αὐτῆς μεγαλόπνοα δημιουργήματα τῶν ἐνδόξων προγόνων μας, ὅσον καὶ τὰ ἐκτὸς αὐτῆς διατηρούμενα εἰσέτι ἀξιοθαύμαστα καὶ ἀξιομελέτητα μνημεῖα. ‘Αναγινώσκων πολλάκις τὴν ως ἄνω μνημονευθεῖσαν ἐπιγραφὴν διηρωτώμην: πῶς ἦτο δυνατὸν ὁ Ἀνδρόνικος ὁ Κομνηνὸς καὶ Μέγας Δοὺξ ὁ Παλαιολόγος νὰ ἦτο ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον ;

‘Η δεδικαιολογημένη μου αὕτη ἀπερία ἐλύθη μόλις πρό τινος. ‘Αναγινώσκων ἐν τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ εἰς τὸ πρὸ ἐκατονταετίας ἐκδιδόμενον ἐν Ἀθήναις Φιλολογικὸν Περιοδικὸν «Πανδώρα» (Τόμος Δ’, σελ. 338 τῆς 27-11-1853), Χρυσόβουλλον Ἀνδρονίκου τοῦ νεωτέρου, ἀφορῶν τὴν παροχὴν δικαιωμάτων τινῶν εἰς τὴν πάλαι ποτὲ ἀκμόσασαν Μητρόπολιν Μονεμβασίας, τὴν περιφανῆ καὶ ἐνδοξὸν ταύτην Βυζαντινὴν πολίχνην μὲ τὰ περίφημα Βυζαντινά της φρούρια καὶ ἐπάλξεις, τὸ χάρμα

όφθαλμοῦ τῆς Λακεδαίμονος, εἴδον ἐν αὐτῷ τὴν ὑπογραφὴν ταύτην:

* ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΕΝ
ΧΡΙΣΤΩ Τῷ ΘΕῷ
ΠΙΣΤΟΣ ΒΑΣΙΛÉΥΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟ-
ΚΡΑΤΩΡ ΡΩΜΑΙΩΝ
ΔΟΥΚΑΣ ΑΓΓΕΛΟΣ
Ο ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

Εἶναι λοιπὸν ἀναντίρρητον γεγονὸς ὅτι ὁ Ἀνδρόνικος οὗτος, ὁ φέρων καὶ τὸν τίτλον Δούκας Ἀγγελος, εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ πρόσωπον μὲ τὸν ἀνακαινίσαντα τὴν Ἱερὰν Μονὴν Μολυβδοσκεπάστου Ἀνδρόνικον τὸν Κομνηνὸν καὶ Μέγαν Δοῦκα τὸν Παλαιολόγον, διότι, οὐ μόνον συμπίπτει τὸ Χρυσόβουλλον τοῦτο μὲ τὰ ἔτη τῆς Δυναστείας του, ἀλλὰ ἔξαγεται καὶ ἀπὸ ἄλλα Χρυσόβουλλα, μαρτυροῦντα τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐν λόγῳ Αὐτοκράτορος, ὑπὲρ ἴδρυσεως καὶ συντηρήσεως Ἱερῶν Μονῶν καὶ Ἱερῶν Ναῶν.

* * *

"Οσον ἀφορᾷ τὴν τελευταίαν ἀνακαίνισιν τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς ὑπὸ τῶν Πωγωνιανιτῶν, ὡς αὕτη ἔχει σήμερον, πλὴν τῆς ὡς ἄνω μνημονευθείσης ἐπιγραφῆς, ἡ ὅποια ὅμιλεῖ σαφῶς περὶ τούτου, ὑπάρχει καὶ ἔτερα σχετική ἐπιγραφὴ ἐν τῷ Ἱερῷ τούτῳ Ναῷ, εἰς τὸ ὑπέρστηλον πτερύγιον μεταξὺ τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου Καθολικοῦ, ἡ ὅποια ἐν μέρει ἔχει φθαρῆ, ἔνεκεν δὲ τούτου κατέστη δυσανάγνωστος. Αὕτη περίπου ἔχει ὡς ἀκολούθως :

ΤΟΥΤΟΝ ΤΟΝ ΠΑΝΣΕΒΑΣΜΙΟΝ ΚΑΙ ΙΕΡΟΝ ΝΑΟΝ, ΤΟΝ ΟΝ ΟΡΑΤΕ ΣΗ-
ΣΗΜΕΡΟΝ ΥΜΕΙΣ ΟΙ ΒΡΟΤΕΙΟΥ ΓΕ-
ΝΟΥΣ ΤΗΣ ΠΑΜΜΑΚΑΡΙΣΤΟΥ ΜΗ-
ΤΡΟΣ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΟΥ ΠΑΝΤΟ-
ΚΡΑΤΟΡΟΣ ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΘΩΡΑ··ΣΑΝ
ΕΝ ΣΕΠΤΟΤΑΤΟΙΣ ΤΥΠΟΙΣ ΟΙ ΑΠΑΞΑ-
ΠΑΝΤΕΣ ΤΟΥ ΝΥΝ ΚΑΙΡΟΥ ΜΠΩΓΩΝΙ-
ΑΝΙΤΑΙ ΘΑΡΡΟΥΝΤΕΣ ΤΗΣ ΦΟΒΕΡΑΣ
ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΑ-

ΡΟΥΣΙΑΣ ΕΝ Τῇ ΜΕΛΛΟΥΣῃ ΚΡΙ-
ΣΕΙ ΕΚΑΣΤΩ ΑΠΟΔΟΥΝΑΙ ΚΑΤΑ
ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΩΝ ΑΥΤΟΥ ΠΡΑΞΑΣ
ΖΩΝ ΕΝ Τῷ ΒΙῷ ΤΟΥΤΩ.

'Ακολουθοῦν δύο στίχοι, τῶν ὅποιων δὲν κατωρθώθη παντελῶς ἡ ἀνάγνωσις καὶ συνεχίζεται κατωτέρω οὕτω:

ΕΓΡΑΦΗ ΠΑΡ' ΕΜΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΤΡΟΥ
ΚΑΙ ΑΝΑΞΙΟΥ ΚΑΙ ΤΑΠΕΙΝΟΥ ΔΟΥ-
ΛΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΤΟΥ ΖΩΝΤΟΣ
ΠΡΩΤΟΝΟΤΑΡΙΟΥ ΑΡΤΗΣ ΤΟΥ ΤΗΝ
ΑΓΙΑΝ ΤΡΙΑΔΑ ΣΕΒΟΜΕΝΟΥ ΑΝΑΡ-
ΧΩ ΖΩΑΡΧΙΑ ΠΙΣΤΕΥΟΝΤΟΣ ΚΑΙ
ΟΜΟΛΟΓΟΥΝΤΟΣ ΚΑΙ Τῷ ΠΝΕΥΜΑ-
ΤΙ Τῷ ΑΓΙΩ Τῷ ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ
ΕΚΠΟΡΕΥΟΜΕΝΩ ΚΑΙ ΕΝ Τῷ ΥΙῷ
ΑΝΑΠΑΥΟΜΕΝΩ Τῷ ΓΕΝΝΗΤῷ
ΘΕῷ Τῷ ΠΡΟ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ.

ΕΤΕΙ ΖΜΕ' (7045 ἢ 1537)

'Ο Πρωτονοτάριος οὗτος ἐκ λόγων ταπεινοφροσύνης δὲν γράφει τὸ ὄνομά του.

'Ἐκ τῆς ως ἄνω ἐπιγραφῆς γεννᾶται ἡ εὔλογος ἀπορία. Πῶς ὁ Πρωτονοτάριος οὗτος, ὁ καλλιγραφικῶς γράψας ταύτην — Νοτάριοι ἡσαν ὄφφικιοῦχοι τῆς Ἑκκλησίας, συνήθως λαϊκοί, ὁ δὲ προϊστάμενος τούτων ἔφερε τὸν τίτλον Πρωτονοτάριος καὶ ἡτο κληρικὸς — ἀνήκων εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Ἀρτης, εύρισκετο καὶ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Μολυβδοσκεπάστου, τῇ ὑπαγομένῃ, ἔστω καὶ τύποις, εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Πωγωνιανῆς ;

Μελετήσαντες τὰ τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς, ὅσον μᾶς ἡτο δυνατὸν ἐπισταμένως, συνάγομεν ἐκ τούτων τὸ συμπέρασμα ὅτι, ἡ ὁ γράφων Πρωτονοτάριος ἡτο τοποθετημένος ὡς διδάσκαλος τῆς κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα λειτουργούσης Χειρογραφικῆς Σχολῆς ἡ καθηγητὴς τῆς ἐκεῖ λειτουργούσης Σχολῆς κλασσικῶν καὶ Θεολογικῶν μαθημάτων «ἐν ἡ ἐδιδάσκοντο οἱ νέοι τῆς περιοχῆς τὸν Πλάτωνα, Θουκυδίδην καὶ ἄλλους "Ἐλληνας συγγραφεῖς, ὡς καὶ

τὰ Ἱερὰ γράμματα» ως μᾶς πληροφορεῖ ὁ Λαμπρίδης (*Ἱερὰ ἐν Ἡπείρῳ Σκηνώματα*, σελ. 40), κατὰ τὴν πρώτην ἔκεινην ἑκατονταετηρίδα τῆς Τουρκικῆς δουλείας, καθ' ἥν ἡ Ἡπειρος, παραδοθεῖσα εἰς τὸν κατακτητήν, ἀπήλαυεν εἰδικῶν προνομίων.

* * *

“Ηδη ἄς ἴδωμεν τί περὶ τῆς τὸ πρῶτον ἰδρύσεως τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς ἔγραψαν οἱ διάφοροι κατὰ καιροὺς ἱστορικοί, οἱ ἐνδιατρίψαντες μετὰ προσοχῆς καὶ ἔγκυψαντες μετὰ θέρμης καὶ ζήλου εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀφορώντων τὴν Ἡπειρόν μας καὶ ἀνασύραντες ἀπὸ τὴν ἀφάνειαν πολλὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα, εἰς τὰ ὅποια στηριζόμεθα ἡμεῖς οἱ μεταγενέστεροι, ἐν τῇ προσπαθείᾳ μας ἵνα συγγράψωμεν ἱστορικὴν τινα πραγματείαν.

‘Ο ἱστορικὸς Π. Ἀραβαντινός (*Χρονογραφία Ἡπείρου*, Τόμ. Β', σ. 111), ἐν σχέσει μὲ τὴν κτίσιν τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς, γράφει:

«Μολυβδοσκέπτος αστος. Ἀξιολογώτατον καὶ πολυκτῆμον Μοναστήριον τῆς Πωγωνιανῆς, κτίσμα Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, διατηρούμενον εἰσέτι εἰς ἥν ἀνηγέρθη κατάστασιν».

“Ἐτερος ἱστορικός, ὁ Λαμπρίδης (*Ἡπειρωτ. Μελετήματα - Πωγωνησιακά*) σελ. 10) γράφων περὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς, παρεμπιπτόντως ἀναφέρει καὶ τὴν Ἱεράν Μονήν Μολυβδοσκεπάστου, ως ἔξῆς :

«... Φαίνεται ὅτι Ἀρχιεπισκοπικὸς ἥν ὁ θρόνος οὗτος ἀπ' ἀρχῆς, συνέστη δὲ ὑπὸ τοῦ Πωγωνάτου ἐν τῇ παρ' αὐτοῦ ἰδρυθείσῃ Σταυροπηγιακῇ Μονῇ παρὰ τὴν Διπαλίτσαν, ἐπεξέτεινε δὲ τὰ ὅρια αὐτοῦ Ἀνδρόνικος ὁ Γ', ἀνακαινίσας καὶ τὴν Μονήν Μολυβδοσκεπάστου».

‘Ο ἀείμνηστος Γάγαρης, εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ ἐκδιδομένην ἐφημερίδα *Φωνὴ Ἡπείρου* (Φύλ. 48 τῆς 13ης Αύγουστου 1893), ἐν σχέσει μὲ τὴν Μονήν Μολυβδοσκεπάστου, γράφει τὰ ἀκόλουθα:

«Ἡ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου ἔκτι-

σθη ὑπὸ Κωνσταντίνου Πωγωνάτου καὶ ἐν ᾧ, ως ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν, ὑπάρχει ὁ τάφος τῆς ἡγεμονόπαιδος Κάλλιως, θυγατρὸς τοῦ τότε ἡγεμόνος τοῦ Δελβίνου, ἥν ὀπαδός τις τοῦ ἀρνησιθρήσκου Ἰσαήμ Καραμουράτης ἤρπασε καὶ ἐνυμφεύθη.»

‘Ο ἀείμνηστος συνάδελφός μου Χαρ. Ρεμπέλης εἰς τὰ *Ἡπειρωτικὰ Χρονικά* (Τόμ. Ε', 1930) ἐν τῇ πραγματείᾳ του περὶ ἑτέρας Βυζαντινῆς Μονῆς ἐν τῇ Ζέρμα - χωρίον κείμενον εἰς τὰ ὅρια Ἡπείρου καὶ Δυτικῆς Μακεδονίας, τελευταῖον πρὸς τὰ ΒΑ τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης—ἐν σχέσει μὲ τὴν Ἱεράν Μονὴν Μολυβδοσκεπάστου γράφει τὰ ἀκόλουθα:

«... Τὴν ἐμποροπανήγυριν Πωγωνιανῆς συνέστησεν ὁ Κωνσταντίνος ὁ Πωγωνᾶτος κατὰ τὸ 670 μ.Χ., ὅτε ἔκτισε τὴν Μονὴν Μολυβδοσκεπάστου καὶ συνέστησε τὴν Ἐπισκοπὴν Πωγωνιανῆς παρὰ τὸ σημερινὸν χωρίον Διπαλίτσα.»

‘Ο Γονιὸς εἰς τὸ ὑπὸ ἀριθ. 1831 τοῦ 1875 φύλλον τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένης τότε ἐφημερίδος *Νεολόγος*, εἰς τὴν περὶ Πωγωνιανῆς πραγματείαν του, ἐν σχέσει μὲ τὴν ἰδρυσιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου, γράφει τὰ ἀκόλουθα :

«... ‘Ο εὔσεβὴς Αύτοκράτωρ Κωνσταντίνος ὁ Πωγωνᾶτος, ζήλως θείως ἐμφορούμενος, ἰδρυσατο ἐν Διπαλίτσῃ, πρωτευούσῃ ἐν ἔκεινῃ τῇ ἐποχῇ, Ἱεράν Μονὴν μεγαλοπρεπεστάτην κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ἀρχιτεκτονικὴν, ἐπ' ὄνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου, ἐστεγασμένην διὰ μολύβδου. ’Εκ δὲ τῆς στέγης αὐτῆς ἐσχε καὶ τὸ ἐπώνυμον Μολυβδοσκέπτος αστος, ως καὶ πάλαι ἐπὶ τῆς εἰδωλολατρείας ὁ ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς ἐν Σπάρτῃ Χαλκίοικος, ως ἐκ τοῦ χαλκοῦ ἰδρυμένος, ἐσωθεν δὲ καθωραΐσμένην βασιλικώτατα σώζεται δὲ καὶ νῦν, εἰς ἥν ἀνηγέρθη κατάστασιν πλὴν τοῦ μολύβδου, ὅστις ὑπεξηρέθη κατὰ καιρούς, ἔνεκα τῶν δεινῶν καὶ χαλεπῶν ἔκει περιστάσεων.»

‘Ο Θεολόγος Ι. Κολιτσάρας, τέως διευ-

θυντής τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου Βελλᾶς, ὁ ἔξετάσας ἀπὸ ἀρχαιολογικῆς πλευρᾶς τὸ μόνον διασωθέν γεγραμμένον ἐπὶ μεμβράνης, χειρόγραφον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ταύτης Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, δι’ ὃ γενήσεται ἐκτενὴς μνεία κατωτέρω ἐν οἰκείῳ Κεφαλαίῳ, γράφει : «*Ἡπειρωτικὰ Χρονικά*». (Τόμ. ΙΕ'. σελ. 159):

«... Καθὼς ἔξ ἐπιγραφῆς τοῦ σταχώματος τούτου μαρτυρεῖται, τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο ἀνῆκεν εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τῆς Υπεραγίας Θεοτόκου Πωγωνιανῆς, ὃ δὲ ναὸς οὗτος δὲν δύναται νὰ εἶναι ἄλλος εἰμὴ ὃ περιβόητος πρὸς τιμὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Ναὸς τῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου, ὃ εύρισκόμενος ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὅχθης τοῦ ποταμοῦ Ἀώου ἡμίσειαν ὡραν ἐντεῦθεν τῆς Διπαλίτης. Καθὼς ἐκ παραδόσεως καὶ ἔξ ἐπιγραφῆς μαρτυρεῖται, ἐκτίσθη οὗτος, τὸ κατ’ ἀρχάς, ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου (668-685) καὶ ἐν τῇ ροῆ τῶν χρόνων καταρρεύσας ἀνωκοδομήθη ὑπὸ Ἀνδρονίκου Κομνηνοῦ καὶ Μεγάλου Δούκα Παλαιολόγου»:

‘Η λογία Ἀγγελικὴ Χατζημιχάλη εἰς τὸν ἴδιον τόμον τῶν *Ἡπειρωτικῶν Χρονικῶν*» (σελ. 162), ἐν σχέσει μὲ τὴν ἴδρυσιν τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς, γράφει. «... Ἡ παράδοσις ἀποδίδει τὴν κτίσιν τοῦ Ἱεροῦ ναοῦ τῆς Μολυβδοσκεπάστου ἀπὸ τὸν Πωγωνάτον οὐχὶ ἀπὸ ὑπέρμετρον Θρησκευτικὸν ζῆλον κινούμενον ἀλλ’ ἐκ μετανοίας, προκληθείσης ἔξ ἀλαζονείας».

‘Ο Τρύφων Εὐαγγελίδης εἰς τὸ βιβλίον του Νέα Ελλὰς (σελ. 83) γράφει·

«... Αἱ γέφυραι Μεσογέφυρα καὶ Μέρτζανη, αἱ πρὸ τοῦ χωρίου Διπαλίτσα, (ἄλλοτε ἀκμάζουσα καὶ μεγάλη πόλις) τοῦ τε Σαρανταπόρου καὶ τῆς Βοϊούσης, καλοῦνται κοινῶς Μεσογέφυρα καὶ ἔχουν μεγάλην ιστορίαν. Πλησίον τοῦ χωρίου τούτου κεῖται ἡ περιφανῆς Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου, κτίσμα τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, ἔξ οὗ καὶ

τὸ ὄνομα τῆς περὶ αὐτὴν ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς.

Εἰς ἐπίρρωσιν τῆς γνώμης τῶν ὡς ἄνω ιστορικῶν, συμφωνούντων ἀπάντων ὅτι ἡ Ἱερὰ αὕτη Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ κλεινοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, παραθέτω κατωτέρω τὰς γνώμας καὶ δύο εἰσέτι ιστορικῶν: τοῦ ἐκ Δροβιάνης Βορείου Ήπείρου Νικ. Μυστακίδου καὶ τοῦ ἐκ Πωγωνιανῆς (τέως Βοστίνης) Λεων. Βασιλειάδου.

‘Ο εύρυμαθέστατος, λοιπόν, Μυστακίδης, ὃ πολλὰ γράψας περὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς καὶ πολλῶν ἄλλων Ἀρχιεπισκοπῶν καὶ Ἱερῶν ἐν Ήπείρω Μονῶν, γράφει εἰς τὴν *“Φωνὴν τῆς Ηπείρου”* (Φύλλον 135 τοῦ 1895) ἐν σχέσει μὲ τὴν ἴδρυσιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου τὰ ἀκόλουθα:

«Εἰς τὴν θέσιν, ἦν εύρισκεται ἡδη ἡ Μολυβδοσκέπαστος Μονὴ, ὑπῆρχε πρότερον λουτρὸν τετράγωνον τὸ σχῆμα, μέγιστον καὶ περικαλλές, ἐπ’ ὀνόματι τοῦ Διός. Εἰς τοῦτον ἥλθον ποτὲ Αὐτοκρατορικοὶ πρίγκηπες καὶ ἐπιφανεῖς ἄνδρες τῆς Ρώμης, οἵτινες οὐ μόνον πολλὴν περιποίησιν ηὗρον ἀλλὰ καὶ θεραπείαν οὐκ ὀλίγην. Ἐπιστρέψαντες εἰς τὴν Ρώμην ἀπέστειλαν πολλὰ δῶρα, ὡς καὶ τινας κίονας, οὓς ἔστησαν καὶ ἐλάμπρυναν τὴν στοὰν τοῦ λουτροῦ, ἐφ’ οὓς τὰ θεμέλια ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου ἡ ἡδη ἐν Διπαλίτσῃ εύρισκομένη *«Μολυβδοσκεπάστου»* καλουμένη Μονὴ.....».

Καὶ συνεχίζει. «Συνέβαινον ἐκεῖ πάντοτε, ἐπειδὴ ἦτο κέντρον, πόλεμοι καὶ ἔριδες, διότι διὰ τῶν μερῶν ἐκείνων διήρχοντο Γότθοι, Ἀβαροί καὶ ἄλλοι. Τοῦτο ἤναγκασε τὸν Κωνσταντίνον τὸν Πωγωνάτον νὰ διέλθῃ τὰ μέρη ἐκεῖνα τῆς Ήπείρου καὶ ἐκτισε τείχη δυνατὰ καὶ παλάτια. ‘Ο Πωγωνάτος ἐλθὼν εἰς τὴν Διόσπολιν=Πασσαρῶνα=Πωγωνιανὴν Διπολίτσαν, ἐκάθησεν ἐκεῖ ἀρκετὸν καρόν. Ἡν κατὰ τὸ σῶμα λευκὸς καὶ περι-

βεβλημένος πορφύραν χρυσοποίικιλτον και ξίφος κοπτερόν, περιστοιχιζόμενος ύπο τῶν ὑπασπιστῶν του. Οὗτος εἰσῆλθεν εἰς τὴν παρὰ τὸ λουτρὸν μικρὰν ἐκκλησίαν καὶ, ἀνευ ἀποχρῶντες λόγου, ἐπέπληξε τοὺς ψάλτας, ψάλλοντας τὰ Μεγαλυνάρια τῆς Θεοτόκου. Μεθ' ὃ ἐξῆλθε τοῦ ναοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ λουτρόν. "Οταν ἐξῆλθεν, εἶδεν ὅτι τὸ πρόσωπόν του ἐγένετο μέλαν, ὡς τὸ τοῦ Αἰθίοπος.

Τοῦτο τὸν ἐλύπησε πολὺ καὶ ἡναγκάσθη νὰ κλεισθῇ εἰς τὰ ἔκει πλησίον ἀνάκτορά του. Κατὰ συμβουλὴν τῆς γυναικός του μετεμελήθη πικρῶς διὰ τὴν πρὸς τοὺς Ἱεροψάλτας ἀνάρμοστον συμπεριφοράν του καὶ οὕτω συνεχωρήθη ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ τὸ πρόσωπόν του ἔλαβε τὴν προτέραν του βασιλικὴν μορφήν. "Ινα δὲ εὐχαριστήσῃ διὰ τοῦτο ὁ Πωγωνᾶτος τὸν Θεόν, ἀπεφάσισε τὴν ἴδρυσιν τῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου, ἐπ' ὄνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. 'Ο Κωνσταντῖνος διέταξε τότε τὴν κατεδάφισιν τῶν λουτρῶν, μεθ' ὧν τὴν ὕλην διετάχθη ὁ ἐκ τῶν μεγαλυτέρων του αὐλικῶν Μάρουλος νὰ κτίσῃ τὴν Ἱερὰν ταύτην Μονήν, ὅστις καὶ παρεστάθη μέχρις ἀποπερατώσεως τῆς Μονῆς καὶ οὕτω ἀνήγειρε ταύτην, ὡς ὑπεσχέθη, ἐκ βάθρων».

Ταῦτα γράφει ὁ Μυστακίδης διὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

"Ο δὲ Λεωνίδας Βασιλειάδης εἰς τὸν «*Ηπειρωτικὸν Ἀστέρα*», (1914 (σελ. 182), ἐν σχέσει μὲ τὸ ιστορικὸν τῆς ίδρυσεως τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου, γράφει ὅτι ἀνέγνωσεν εἰς ἀρχαῖον χειρόγραφον τὰ ἀκόλουθα:

«Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνᾶτος, ἐπιστρέφων ἐξ Ἰταλίας, παρέμεινεν εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην, ἐν ἦτο λουτρόν.

"Ο Πωγωνᾶτος ἦτο ὑπερήφανος καὶ ἀλαζών, πάσας δὲ τὰς κατὰ τῶν ἐχθρῶν νίκας του ἀπέδιδεν εἰς τὰς ίκανότητάς του καὶ μόνον, παραβλέπων τὴν Θείαν βοήθειαν. "Οθεν ὁ Θεός ἀπεφάσισε νὰ τὸν τιμωρήσῃ διὰ τὴν ἀλαζονείαν του ταύτην. Μίαν λοιπὸν τῶν ἡμερῶν ἔκει-

νων, καθ' ἃς ἔμενεν εἰς τὸ Παλάτιόν του, κείμενον ἔκει πλησίον, ὅπου ἡ Ἱερὰ Μονὴ σήμερον, εἰσῆλθεν εἰς τὸ λουτρόν. Κατὰ τὴν εἰσοδόν του τῷ ἀπεδόθησαν ὑπὸ τῶν φρουρῶν αἱ κεκανονισμέναι βασιλικαὶ τιμαί. Καθ' ἥν ὅμως στιγμὴν ἐλούετο, τὸ πρόσωπόν του παραδόξως ἥλλαξε χρῶμα, ἐγένετο κατάμαυρον, ὡς τοῦ Αἰθίοπος. 'Ανύποπτος δι' ὅτι τῷ συνέβη, ἐξῆλθεν. Οἱ φρουροὶ ὅμως κατὰ τὴν ἔξοδόν του οὐδεμίαν ἔδωσαν εἰς αὐτὸν σημασίαν. Εἰς παρατήρησίν του, διατὶ παρέλειψαν νὰ τῷ ἀποδώσουν τὰς εἰθισμένας βασιλικὰς τιμάς, ἐδέχθη παρ' αὐτῶν χλευασμοὺς καὶ εἰρωνείας. 'Αντιληφθεὶς ὅτι κατί τὸ ἀσυνήθιστον συνέβη εἰς αὐτόν, ἔσπευσε περίλυπτος καὶ κατηγανακτησμένος εἰς τὸ παρακείμενον ἐνδιαίτημά του. 'Εκεὶ λαβὼν κάτοπτρον καὶ κατοπτρισθεὶς, ἐλυπήθη λίαν διὰ τὸ πάθημά του, μετεμελήθη διὰ τὸ ἀμάρτημά του καὶ ἐκραύγασεν ὄλολύζων. «Οἶμοι! Ποῦ τὸ σκῆπτρον; ποῦ ἡ δόξα; ποῦ τὸ κάλλος τῆς μορφῆς μου; Καθεῖλεν ὁ Θεὸς Δυνάστας ἀπὸ θρόνων». 'Αφοῦ εἶπεν αὐτὰ ἐπεσε δακρύων ἐπὶ τοῦ δαπέδου καὶ ἐζήτει συγχώρησιν ἀπὸ τὸν Θεόν. Οὗτος, ὡς ἐλεήμων καὶ φιλεύσπλαγχνος, τὸν συνεχώρησε καὶ ἐπανέφερε τὴν μορφήν του εἰς ἦν καὶ πρότερον κατάστασιν. "Οθεν ὁ Πωγωνᾶτος, ίνα ἀποδείξῃ ἐμπράκτως τὴν πρὸς τὸν Θεῖον Δημιουργὸν εὔγνωμοσύνην του, ἀπεφάσισε τὴν ἀνέγερσιν ἐν τῷ χώρῳ ἔκεινω περικαλλούς καὶ μεγαλοπρεποῦς ναοῦ, ὃν ἐτίμησεν ἐπ' ὄνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Υπεραγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας». Γράφει δὲ ὁ Βασιλειάδης ὅτι τὸ χειρόγραφον, εἰς ὃ ἀνέγνωσε ταῦτα, ἐγράφη παρὰ τοῦ ἀκούσαντος ταῦτα ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μητροφάνους κατὰ τὸ ἔτος 1639, τοῦ Πατριάρχου διαβεβαιώσαντος τοῦτον ὅτι ἀνέγνωσε ταῦτα εἰς ιστορικὸν βιβλίον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

Εἶδομεν ἀνωτέρω τὶ περὶ τῆς ίδρυ-

σεως τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς ἔγραψαν οἱ ἀείμνηστοι N. Μυστακίδης καὶ Λεων. Βασιλειάδης. Καὶ ὁ μὲν δεύτερος μᾶς πληροφορεῖ πόθεν ἡρύσθη τὰς πολυτίμους ταύτας πληροφορίας. Ὁ πρῶτος ὅμως, ὁ Μυστακίδης, ὁ λαμπρὸς καὶ ἐπιφανὴς οὗτος ἐκ Δροβιάνης ιστορικός, ὡς ἀτυχῶς συμβαίνει καὶ εἰς ἄλλας του ἔργασίας, δὲν ἀναγράφει τὴν πηγήν, ἐξ ἣς ἡρύσθη τὰς σπουδαίας ταύτας πληροφορίας. Αἱ πληροφορίαι τῶν δύο τούτων συγγραφέων συμπίπτουν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, δηλ. τῆς ἰδρύσεως ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου τῆς Μονῆς ταύτης, μεταμεληθέντος διὰ τὴν ἀλαζονείαν του. Διαφέρουν δὲ εἰς τὰ ἐπὶ μέρους σημεῖα.

"Αν ὁ Μυστακίδης ἀποκρύπτει τὴν πηγήν, δὲν εἶναι ὅμως εἰς ἡμᾶς δύσκολον νὰ ἀνακαλύψωμεν ταύτην. Φρονοῦμεν ὅτι ἐβασίσθη εἰς ἐν ἐκ τῶν τεσσάρων «Χρονικῶν» τῆς Δρυοπίδος, ἅτινα ἀνεῦρεν ὁ συγχωριανὸς τοῦ Μυστακίδου, ἀείμνηστος καὶ οὗτος, Ἀθανάσιος Πετρίδης, σχολάρχης ἐν Ἡπείρῳ. Ἡ ἔξεχουσα αὐτὴ Ἡπειρωτικὴ προσωπικότης, ὡς αἱ φιλόπονοι μέλισσαι συλλέγουσιν ἐπιμελῶς ἐκ τῶν ἀνθέων τὸ νέκταρ καὶ τὴν γῦριν, ἐνέκυψεν μετ' ἐνδιαφέροντος καὶ ἐνθουσιασμοῦ παντοῦ, ὅπόθεν ἡδύνατο νὰ συλλέξῃ πᾶν ιστορικὸν στοιχεῖον, ἀφορῶν τὴν Ἡπειρόν μας.

"Ἐν ἐκ τῶν 4 τούτων «Χρονικῶν» ἐδημοσίευσεν οὗτος εἰς εἰδικὸν τεῦχος τοῦ Φιλολογικοῦ Περιοδικοῦ «Παρασσός» (Α'. Τόμ., Ἀναλέκτων, Μέρ. Ε', Φυλλάδ. Α'. Ἀπρίλ. 1871). τὸ δὲ ἔτερον ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν μθ' τόμον τῆς ἐν Βόννη ἐκδόσεως τῆς «Βυζαντίδος» (1849) ὑπὸ Ἐμμανουὴλ Βέκκερ.

"Ομως καὶ εἰς τὰ δύο ταῦτα Χρονικὰ τῆς Δρυοπίδος δὲν ἀναγράφεται ἐν σχέσει μὲ τὴν ἰδρυσιν τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς οὔδεν.

"Ο Πετρίδης ὅμως εἰς τὸ ὑπὸ ἀριθ. 135 Φύλλον τῆς Ἐφημερίδος «Φωνὴ Ἡπείρου» ἐν σχέσει μὲ τὴν ἐπαρχίαν Πωγωνίου γράφει τὰ ἀκόλουθα:

«Τὸ Πωγῶνι ἢ Παλιοπωγώνι ὀνομάσθη οὕτως ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, Βυζαντινοῦ Αὐτοκράτορος ἐμάθομεν δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ «Χρονικοῦ Δρυοπίδος»... Εἰς τὰ ὡς ἄνω ἀναφέθέντα Ἀνάλεκτα μᾶς πληροφορεῖ ποῦ ἀνεῦρε τὰ 4 αὐτὰ χειρόγραφα «Χρονικὰ Δρυοπίδος», γράφων:

— Τὸ ἐν εῦρον ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ πάππου μου Ζήσου Ἱερέως, τὸ δεύτερον ἐν τινι οἰκίᾳ τῆς ἴδιαιτέρας μου πατρίδος Δροβιανῆς ἐν Δελβίνῳ, τὸ τρίτον ἐν τῇ Μονῇ Ὅψηλῆς Πέτρας, τὸ δὲ τέταρτον παρὰ τῇ ἐκκλησίᾳ Λαμπόβου, χωρίον νῦν τῆς Ἐπαρχίας Ἀργυροκάστρου. Ἡ γλῶσσα αὐτῶν δεικνύει ὅτι ἡ ἐποχή, καθ' ἥν ἔγραφησαν, δὲν είναι ἀρχαιοτέρα τῆς 15ης Ἑκατονταετηρίδος. Ούδὲν δὲ κωλύει ἡμᾶς νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι εἶναι ἐπιτομὴ ἢ παράφρασις ιστορίας τινός, ὀλίγους αἰῶνας πρότερον συντεθείσης».

Ἡ γλῶσσα τῶν «Χρονικῶν», ἅτινα ἀνέγνωσα, εἶναι πανομοιότυπος μὲ τὴν γλῶσσαν τῶν ἄνω πληροφοριῶν, ὃς ἀναγράφει ὁ N. Μυστακίδης, ὡς πρὸς τὴν ἰδρυσιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Λαμβάνοντες ὑπὸ ὅψει τοῦτο, ὡς καὶ τὸ ὅτι οἱ Μυστακίδης καὶ Πετρίδης ἦσαν σύγχρονοι καὶ συγχωριανοί, ἵσως δὲ καὶ συγγενεῖς, συμπεραίνομεν ὅτι, ὁ Πετρίδης ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Μυστακίδη ἐν τῶν παρ' αὐτοῦ ἀνευρεθέντων τεσσάρων χειρογράφων «Χρονικῶν» τῆς Δρυοπίδος, (ἅτινα διέφερον μεταξύ των) ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον, καὶ ἀκριβῶς ἐκεῖνο, τοῦ ὅποίου ἔκαμε μνείαν ὁ Πετρίδης εἰς τὸ ὡς ἄνω φύλλον τῆς «Φωνῆς τῆς Ἡπείρου».

Τὰς λεπτομερεῖς ταύτας πληροφορίας τῶν ἀείμνηστων Μυστακίδου καὶ Βασιλειάδου πόρρω ἀπέχω ἀπὸ τοῦ νὰ παρουσιάσω ὡς ιστορικὴν αὐθεντίαν. Τόσον ὅμως οὗτοι, ὅσον καὶ ἡ δεκάς, οὓς ἀνωτέρω ἀνέφερα, συμφωνοῦσιν εἰς τὸ οὐσιῶδες τοῦτο σημεῖον· ὅτι ἡ Ἱερὰ Βασιλικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου ἐκτίσθη τὸ πρῶ-

τον ύπὸ τοῦ ἀοιδίμου ἐνδόξου Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου.

"Ἐχοντες λοιπὸν ὑπ' ὅψει ἡμῶν, ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν ὑπάρχουσαν ἐπιγραφήν, ἥτις ἀποτελεῖ ἀντίγραφον τῆς κάτωθεν αὐτῆς εἰς τὸ ἔτερον στρῶμα 'Αγιογραφῶν ὑπαρχούσης, ἡ ὅποια δύναται νὰ

θεωρηθῇ ἀψευδὴς μαρτυρία, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰς γνώμας τόσων ἄλλων νεωτέρων ἐπιφανῶν ἴστορικῶν, δυνάμεθα μετὰ πεποιθήσεως νὰ ἀποφανθῶμεν ὅτι ἡ 'Ιερὰ αὐτη Μονὴ ἐκτίσθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου.

Κεφ. Δ' Η ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΣ ΕΙΚΩΝ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

'Ως εἰς τὸ Β' Κεφάλαιον ἀνέφερα, ἀριστερὰ τοῦ Εἰκονοστασίου εἰς τὸ πρῶτον Καθολικόν, εἰς καλλιτεχνικώτατον ξυλόγλυπτον 'Ιερὸν Προσκυνητάρι, ηύτρεπτισμένον καταλλήλως, είναι τοποθετημένη ἡ θαυματουργός Εἰκὼν τῆς Παναγίας Πωγωνιανίτισσας, ἡ Χρυσοῖς κλωσσοῖς περιβεβλημένη, πεποικιλμένη, ἀνωθεν δ' αὐτῆς καίει ἀκοίμητος ἀργυρᾶ κανδήλα.

'Ἐν αὐτῇ εἰκονίζεται ἡ 'Υπεραγία Θεοτόκος, κρατοῦσα εἰς τὰς ἀγκάλας της τὸ Θεῖον Βρέφος. 'Ως ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ ἐπιγραφῆς ἔξαγεται, ἡ εἰκὼν αὐτῇ είναι ἔργον ζωγραφικῆς ἔξαιρετικῆς τέχνης τοῦ Ζ' μ.Χ. αἰῶνος, ἔλκουσα τὴν ἀρχικήν της προέλευσιν εἰς τὸν πρῶτον κτήτορα τῆς Μονῆς, Κωνσταντίνον τὸν Πωγωνᾶτον. 'Εκατέρωθεν τῆς σεπτῆς κεφαλῆς τῆς Θεομήτορος, ἐντὸς χρυσῶν κύκλων ἥτο ἀναγεγραμμένος ὁ τίτλος: ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΠΩΓΩΝΙΑΝΙΤΙΣΣΑ

Καὶ κάτωθεν αὐτῶν μὲν μικρότερα κεφαλαῖα ἐρυθρὰ γράμματα:
ΧΡΥΣΟΙΣ ΚΛΩΣΣΟΙΣ ΠΕΡΙΒΕΒΛΗΜΕΝΗ ΠΕΠΟΙΚΙΛΜΕΝΗ

Αἱ διαστάσεις τῆς Εἰκόνος είναι 0,70 X 0,55μ. 'Ητο δὲ ἐπενδεδυμένη διὰ παχέος ἔλασματος ἀργύρου καὶ ἐπιχρυσωμένη, κατάφορτος δὲ ἀπὸ ἀφιερώματα καὶ ἀναθήματα τῶν φιλοθρήσκων καὶ εὔσεβῶν Χριστιανῶν τῆς Ἐπαρχίας Πωγωνίου, Κονίτσης καὶ τῶν λοιπῶν Ἡπειρωτικῶν τοιούτων καὶ δή ἐκ τῆς μαρτυρικῆς ἀλυτρώτου Ἐπαρχίας Λεσκοβικίου, ἃς αἱ γυναικεῖς ἥρχοντο ἀνυπόδητοι, τεσσάρων ὡρῶν δρόμον, ἵνα

Τὴν προσκυνήσουν καὶ περιζώσουν τὸν 'Ιερὸν Ναὸν μὲν πολλὰς σειρὰς μελισσίου κηρίου. Κάτωθεν τῆς 'Ιερᾶς Εἰκόνος καὶ ἀριστερὰ αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἐπιχρύσου ἔξ ἀργύρου ἔλασματος, ἥτο ἐσκαλισμένη ἐπιγραφή, διαλαμβάνουσα τὸ ἴστορικὸν αὐτῆς, ἔχουσα οὕτω:

Η ΠΑΝΣΕΠΤΟΣ ΑΥΤΗ ΕΙΚΩΝ ΠΑΛΑΙ ΜΕΝ ΕΚΕΚΟΣΜΗΤΟ ΥΠΟ ΤΩΝ ΕΥΣΕΒΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΟΙ ΚΑΙ ΚΤΗΤΟΡΕΣ ΕΙΣΙΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΜΟΝΗΣ ΤΑΥΤΗΣ. ΜΕΤΑ ΔΕ ΠΑΡΑΔΡΟΜΗΝ ΧΡΟΝΟΥ ΕΙΛΗΦΑΣΙΝ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ ΑΥΤΗΣ ΟΙ ΕΚ ΤΗΣ ΑΓΑΡ, ΚΑΤΑ ΔΕ ΤΟ ΕΤΟΣ ΖΝΗ'. ΟΙ ΤΙΜΙΩΤΑΤΟΙ ΜΠΩΓΩΝΙΑΝΙΤΑΙ ΚΑΙ ΕΝΔΟΞΟΤΑΤΟΙ ΔΙΠΑΛΙΤΣΙΩΤΑΙ ΟΙΚΕΙΟΙΣ ΑΝΑΛΩΜΑΣΙΝ ΕΞΩΡΑ·Ι·ΣΑΝ ΚΑΙ ΕΚΑΛΛΩΠΙΣΑΝ ΩΣ ΉΝ ΤΟ ΠΡΟΤΕΡΟΝ Η ΕΙΚΩΝ

Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν βλέπομεν ὅτι ἡ Εἰκὼν αὐτῇ ἐκεκόσμητο ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν Βασιλέων καὶ ὅτι μετὰ παραδρομὴν χρόνου εἰλήφασιν τὸν κόσμον αὐτῆς οἱ ἐκ τῆς 'Αγαρ, δηλ. οἱ 'Αγαρηνοί, οἱ Τούρκοι καὶ ὅτι κατὰ τὸ ἔτος ΖΝΗ' (1550), ὅτε ἥκμαζεν ἡ Διπαλίτσα, οἱ τιμιώτατοι Μπωγωνιανῖται καὶ ἐνδοξότατοι Διπαλίτσιωται-κοσμητικὰ ἐπίθετα καὶ τίτλοι συνήθεις τὴν ἐποχὴν ἐκείνην-ἐδαπάνησαν ἔξ ίδίων των, ἵνα κοσμήσωσιν τὴν 'Αγίαν Εἰκόνα, ὅπως ἥτο καὶ πρότερον.

'Η Εἰκὼν είναι θαυματουργός.

'Οσάκις εἰς τὴν γύρω περιοχήν, ιδία δὲ εἰς τὰς Ἐπαρχίας Πωγωνίου καὶ Κονίτσης, τῶν ὅποιων κατ' ἔξοχὴν ἡ Παναγία ἡ Πωγωνιανίτισσα είναι Προστάτις, 'Αντιλήπτωρ καὶ Βοη-

θός, ἐνσκήπτει ἐπιδημία ἢ ἐπιζωοτία, ἢ εύρισκεται ἐν κινδύνῳ ἀσθενῆς τις, προσέρχεται μετ' εὐλαβείας εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν ἐπιτροπὴν ἢ οἱ οἰκεῖοι τοῦ ἀσθενοῦντος, παραλαμβάνουσι τὴν Ἱερὰν Εἰκόνα, ἢν συνοδεύει τιμητικῶς ὁ Τοποτηρητὴς τῆς Μονῆς ἵερεὺς καὶ τὴν μεταφέρουν εἰς τὸ χωρίον. Ἐκεῖ, ἐν μέσῳ βαθυτάτης κατανύξεως, ψάλλουσι τόν Παρακλητικὸν Κανόνα τῆς Θεοτόκου. Πολλάκις ἡ ἐπιδημία ἐκλείπει καὶ ὁ ἀσθενῶν θεραπεύεται.

Ἐνθυμοῦμαι κατὰ τὴν παιδικὴν μου ἡλικίαν—θὰ ἥμην τότε περίπου 10 ἔτῶν—ὅτι ἡ περιοχή μας προσεβλήθη ἀπὸ ἀπειροπληθῆ σμήνη ἀκρίδων. Αὗται, μεγεθυνθεῖσαι ἐπικινδύνως, κατέστρεφον τὰ σιτηρὰ καὶ τοὺς τρυφεροὺς βλαστοὺς τῶν ὄπωροφόρων δένδρων. Διὰ τῶν ἀναπτυχθεισῶν πτερύγων των ἐπέτων κατὰ σμήνη—εἴδει ἐλαφρῶν νεφῶν—εἰς τοὺς καταπρασίνους ἀγροὺς καὶ τοὺς μακρὰν ἀκόμη εύρισκομένους.

Ἡ κατὰ πρωτόγονον τότε τρόπου καταδίωξίς των—παρώρμων διὰ κλαδίσκων ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά τὰ πτερωτὰ ἔντομα, ἵνα ἀνυψούμενα κατακάθηνται εἰς λευκὰ σινδόνια, κρατούμενα ἀναπτεπταμένα ὑπὸ ἄλλων ὅμιλων εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν, ὅπότε ἔκλειον τὰ σινδόνια καὶ ἐφόνευον, ὅσα εἶχον κατακαθήσει ἐπ' αὐτῶν—εἰς οὐδὲν ἴσχυσεν. Αἱ οὖτω φονευόμεναι ἀκρίδες ἀπετέλουν ἐλάχιστον πολλοστημόριον τῶν καταπληκτικῶν πολλαπλασιαζομένων.

Τότε οἱ κάτοικοι, προτρεπόμενοι ὑπὸ τοῦ Τοποτηρητοῦ τῆς Μονῆς ἀοιδίμου Παπαγιάννη, πρωτόπαπα, προσῆλθον σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις εἰς τὸν περίβολον τῆς Μονῆς, ἵνα δι' εἰδικῆς Παρακλήσεως ἐπικαλεσθῶσιν τὴν βοήθειαν τῆς Θεομήτορος. Παραλαβὼν οὗτος μετὰ θερμῆς πίστεως, ἥτις πάντοτε τὸν διέκρινε, τὴν Ἱερὰν Εἰκόνα, προπρευομένων τῶν Ἐξαπτερύγων καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ πλήθους, ἐξῆλθε τοῦ Ἱεροῦ ναοῦ, ἐνῷ οἱ ψάλται ἐψαλλον μετὰ κατανύξεως τὰ Μεγαλυνάρια τῆς

Θεοτόκου. Ἄπαν τὸ πλῆθος συμπρόσηγχετο νοερῶς μετὰ βαθυτάτης εὐλαβείας. Ὅλοι ἐπίστευον ὅτι ἡ Παναγία θὰ κάμη τὸ θαῦμα της.

«Ἡ πίστις σώζει», λέγει ἐνας θεῖος λόγος. «Ἡ πίστις ἐγείρει ὅρη», εἶπεν ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς. ‘Οποίαν εὔεργετικὴν ἐπίδρασιν ἔχει ἐπὶ τοῦ πιστεύοντος ἀνθρώπου ὁ θρησκευτικὸς παράγων! Εύτυχίαν, χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν δοκιμάζουσιν οἱ πιστεύοντες θλῖψιν, ἀποθάρρυνσιν, ἀπογοήτευσιν οἱ μακρὰν τοῦ Θεοῦ ζῶντες, οἱ μὴ ἔχοντες ως ἔρεισμα τὴν πίστιν.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς Παρακλήσεως καὶ τοῦ ἐπακολουθήσαντος Ἀγιασμοῦ ὁ ἀείμνηστος Παπαγιάννης, ἐνδεδυμένος τὰ χρυσοποίκιλτα Ἱερὰ “Αμφια, Ρωσσικῆς προελεύσεως—διότι τότε ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία ἐφωδίαζε δωρεὰν δι’ Ἀμφίων τὰς ἀπόρους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας,—κρατῶν ἀνὰ χεῖρας τὸ μεθ' ἡγιασμένου ὕδατος δοχεῖον καὶ ἀκολουθούμενος ἐν κατανύξει καὶ σιγῇ ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιάσματος, ἐνῷ οἱ ψάλται ἐψαλλον τὰ ἡδύμολπα Μεγαλυνάρια «Καὶ Σὲ μεσίτριαν ἔχω πρὸς τὸν φιλάνθρωπον Θεόν...», «Ἄλαλα τὰ χείλη τῶν ἀσεβῶν, τῶν μὴ προσκυνούντων τὴν εἰκόνα Σου τὴν σεπτήν...», μετέβη εἰς τὴν γύρω πεδινὴν ἔκτασιν, τὴν λυμαινομένην ὑπὸ τοῦ πτερωτοῦ ἐπιδρομέως. Ταύτην ἐρράντισε διὰ τοῦ ἡγιασμένου ὕδατος καὶ ὡς τοῦ παραδόξου θαύματος! Τὰ σμήνη τῶν ἀκρίδων, ὑψωθέντα καὶ καλύπτοντα ως νέφος τὴν ἀτμόσφαιραν, κατηυθύνθησαν πρὸς ἀνατολάς, ώσει καταδιωκόμενα ὑπὸ ἀοράτου τινὸς δυνάμεως. Οὕτω πετῶντα ἐπεσον εἰς τὰ ρεῖθρα τοῦ πλησίον τῆς Μονῆς ρέοντος ποταμοῦ Ἀώου καὶ ἐπινίγησαν! Τὴν ἐπομένην οὔτε μία ἀκρὶς ἀπέμεινεν εἰς τὴν μέχρι χθὲς ἀκριδόπληκτον περιοχήν. Οὕτω διεσώθη ἡ ἐναπομείνασσα ἐσοδεία, χάρις εἰς τὸ ὀφθαλμοφανὲς θαῦμα τῆς Παναγίας τῆς Πωγωνιανίτισσας, ἡ ὅποια ἔτεινεν εύμενὲς βλέμμα καὶ εύήκοον οὓς εἰς τὰς θερμὰς ἰκεσίας τῶν τέκνων της,

τῶν μετὰ θερμῆς πίστεως Προσκυνούντων τὴν Εἰκόνα Της τὴν σεπτὴν.

Ἄλλο θαῦμα Της διηγοῦντο πρὸς ἡμᾶς οἱ πάπποι μας, ὅτε ἦμεθα παιδιά.

Παρὰ τὴν Διπαλίτσαν ἥτο τὸ Τουρκαλβανικὸν χωρίον Μεσαριά. Τούτου οἱ κάτοικοι ἦσαν ἀπόγονοι τοῦ ἀπαισίου τὴν μορφὴν καὶ εἰδεχθεστέρου κατὰ τὴν ψυχὴν Καραμουράτη, ἀπογόνου τοῦ ἐκ Λεσκοβικίου ἀρνησιθρήσκου Ἰσαήμ. Ἐκ τούτων ἄλλοι μὲν προήρχοντο ἀπὸ τὴν Μουσουλμανίδα σύζυγον τοῦ Καραμουράτη καὶ ὀνομάζοντο Καραμούρατάτες, ἄλλοι δὲ ἀπὸ τὴν Χριστιανὴν σύζυγον αὐτοῦ, τὴν Κάλλιω, θυγατέρα τοῦ Τοπάρχου τοῦ Δελβίνου Γ (κίνη καὶ ὀνομάζοντο) (ἀπὸ τὸ θωπευτικώτερον ὄνομα αὐτῆς Λιάλιω,) Λιαλιάται. Διὰ τὰς ἐν λόγῳ δύο ἀδελφὰς Τουρκαλβανικὰς παραφυάδας, δύναται ὁ φίλος ἀναγνώστης νὰ πληροφορηθῇ περισσότερα, ἀναγινώσκων εἰς τὰ ὑπὸ ἀριθ. 94 καὶ 95 τεύχη τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἐστίας εἰδικὴν πρὸς τοῦτο πραγματείαν μου.

Οἱ τῆς Κάλλιως ἀπόγονοι, οἱ Λιαλιάτες, ἦσαν ὀλιγαριθμότεροι, διότι οἱ πλεῖστοι τούτων εἶχον ἔξοντωθῆ κατὰ τὴν φονικωτάτην μάχην, τὴν λαβοῦσαν χώραν ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Μολυβδοσκεπάστου κατὰ τὸ ἔτος 1657 μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀδελφῶν Φυλῶν, Καραμουρατατῶν καὶ Λιαλιατῶν. Ἐλάχιστοι ἀπόγονοι τῆς ἔξοντωθείστης τότε φάρας ἐπέζων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Ἐκ ταύτης προήρχετο καὶ ὁ γνωστὸς εἰς τὴν περιοχὴν φιλήσυχος Τζεμάλ μπέης, υἱὸς τοῦ ἐλεήμονος καὶ φίλου τῶν χριστιανῶν Μουστα(φά)μπεη.

Οἱ Λιαλιάται οὗτοι, ἵσως λόγῳ τῆς ἐν λανθανούσῃ καταστάσει ἐνυπαρχούσης εἰς τὸ ὑποσυνείδητόν των Χριστιανικῆς μητρόθεν καταβολῆς, διέφερον κατὰ πολὺ ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῶν αἵμοβόρων Καραμουρατατῶν. Ἡ-

σθάνοντο ἀγάπην καὶ οἴκτον πρὸς τοὺς γύρω των Χριστιανούς καὶ ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τίμιοι, φίλεργοι καὶ εἰλικρινεῖς. Αἱ γυναῖκες των πολλάκις ἔδιδον εἰς φίλας των Χριστιανὰς γυναῖκας ἄλευρον, ἵνα παρασκευάσωσι πρόσφορα καὶ προσκομίσωσι κατὰ τὰς μεγάλας ἔορτὰς Πάσχα, Χριστούγεννα, Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, (κ. ἄ.) εἰς τὸν Ἱερουργοῦντα ἐφημέριον ἔλαιον, διὰ νὰ ἀνάψωσι τὰς κανδήλας τῶν Ἅγιων καὶ δὴ τῆς Παναγίας τῆς Μολυβδοσκεπάστου καὶ τῶν Μεγαλομαρτύρων Γεωργίου καὶ Δημητρίου, τῶν ὅποίων τὰς ἔορτὰς ἐτήρουν μετὰ Θρησκευτικῆς εὐλαβείας. "Ολως ἴδιαιτέρως ἐτρεφον λατρείαν πρὸς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Βαπτιστήν, τοῦ ὅποίου τὴν 3ην Εὔρεσιν τῆς Τιμίας του Κάρας, ἐώρταζον καὶ οὗτοι τὴν 25ην Μαΐου, πανηγυρικῶς καὶ δὲν εἰργάζοντο κατὰ ταύτην.

"Ομως οἱ κανόνες ἔχουν καὶ τὰς ἔξαιρέσεις των. Εἰς ἐκ τῶν Λιαλιατῶν, ὀνομαζόμενος Χασάν—τὸ ὄνομα τοῦτο ἐσύχναζε παρ' αὐτοῖς—ἀνῆκεν εἰς τοὺς ἔξωλεις καὶ προώλεις τύπους. Ἐπόμενον ἥτο οὗτος οὕτε τὸν Μωάμεθ νὰ πιστεύῃ οὕτε τὸν Χριστὸν νὰ λατρεύῃ.

Οὗτος, τὴν παραμονὴν τῆς ἔορτῆς τοῦ Ἅγιου Ἰωάννου —24ην Μαΐου— ἥτοι μάσθη ἀφ' ἐσπέρας, ἵνα τὴν πρωῖαν μεταβῆ εἰς τὸν πλησίον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου ἀγρὸν του καὶ σπείρη τοῦτον δι' ἀραβοσίτου. Ἀπεγνωσμέναι προσπάθειαι τῆς μητρός του, ἵνα ἀποτρέψῃ τοῦτον, ἀπέβησαν ἄκαρποι «Μόστ μὸ ντιάλι Μὸστ», τὸν ἔξελιπάρει ἡ μητέρα του. «Σιέν Γιάννη τὸ τατεργκόϊ θιάμα οὔτε». (Μὴ παιδί μου, μή. Ο Ἄι Γιάννης θὰ στείλη τὸ θαῦμα του).

Οὗτος ἔξαλλος, ὕβρισε καὶ τὸν Ἅγιον καὶ τὸ Σεπτὸνόνομα τῆς Παναγίας.

Ἀπὸ βαθυτάτης λοιπὸν πρωῖας ἡγέρθη, παρέλαβε τοὺς ἀροτριῶντας βοῦς, ἀπαντα τὰ πρὸς καλλιέργειαν ἀπαραιτητα ἐργαλεῖα, ὡς καὶ τὸν χριστιανὸν ὑπηρέτην του καὶ κατῆλθεν εἰς τὴν πεδιάδα. Ἐκεī ὁ χριστιανὸς καλλιεργη-

τής, ἔζευξε τοὺς βοῦς καὶ ἤρχισε νὰ ἀροτριᾶ, ἐνῶ, ὁ ὅπισθεν αὐτοῦ ἐρχόμενος Χασάνης, ἔρριπτε κατὰ κανονικὰ διαστήματα κόκκους ἀραβισίτου εἰς τὴν ἀνοιγομένην ὑπὸ τοῦ ὑνίου αὔλακα. Ἡ ἐργασία ἐπροχώρει ὄμαλῶς καὶ ἐπλησίαζε μεσημβρίᾳ, ἡ τοιμάζοντο δὲ νὰ λύσωσι τοὺς ἔζευγμένους βοῦς καὶ νὰ ἀναπαυθῶσιν, ἀνθρωποι καὶ ζῶα. Ἐξαίφνης ὅμως οἱ βόες ἐκεντήθησαν ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ ἰοβόλου ἐντόμου, τοῦ οἰστρου, τοῦ κοινῶς καλουμένου «στρέκουλα». Οἱ δριμεῖς πόνοι τοὺς ἔξηνάγκασαν νὰ τρέχουν ώς ἀφηνιασμένοι ἵπποι, συμπαρασύροντες ἄροτρον καὶ ἀροτριῶντα. Τόση ἥτο ἡ φορά των, ὥστε ἀνέτρεψαν καὶ ἔρριψαν κατὰ γῆς τὸν χριστιανὸν καλλιεργητὴν. Ἀλλόφρων ὁ Χασάνης ἀρπάζει τὴν χειρολάβαν τοῦ ἀρότρου, ἵνα συγκρατήσῃ τὰ οἰστρηλατούμενα ζῶα, ἀλλὰ ματαίως. Ἐκεῖνα σπεύδουν, ἵνα ἀνεύρουν σκιάντινα καὶ ἀνακουφισθῶσι, συμπαρασύροντα ἄροτρον καὶ Χασάνην. Μὴ εὔροντα σκιάν, ρίππονται εἰς τὸ ρεῦμα τοῦ ἐκεī ῥέοντος ποταμοῦ Ἀώου, ἵνα δροσισθῶσι. Τὸ ρεῦμα ὅμως τούτου ἥτο ἐπικινδύνως ἔξωγκωμένον, λόγῳ τῆς κατὰ τὴν προηγουμένην τῆς παραμονῆς ἡμέραν πεσούσης ραγδαιοτάτης βροχῆς, καὶ παρέσυρε βοῦς, ἄροτρον καὶ Χασάνην. Ἐπνίγη οὗτος εἰς τὰ θολὰ νερὰ τοῦ Ἀώου, ώς ἀλλοτε «ἴππος καὶ ἀναβάτης» εἰς τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν.

Τὸ πάθημα τοῦ Χασάνη Λιάλιου ἔκαμε καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ἀπαισίευς Καραμουρατάτες νὰ σέβωνται τοῦ λοιποῦ—έκόντες ἀκοντες—τὴν ἔορτὴν ταύτην τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου, τὴν ὅποιαν ὠνόμαζον «Ἄϊ Γιάννη στοῦ Λιάλιου», κατὰ τὴν ὅποιαν ἀπέφευγον πᾶσαν ἐργασίαν. Ἀπέδιδον δὲ τὸν πνιγμόν του εἰς τὴν ὄργην τῆς Παναγίας τῆς Μολυβδοσκεπάστου, τῆς Ὁποίας τὸ Σεπτὸν ὄνομα σκαιῶς ἔξυβρισεν ὁ πνιγεὶς Τουρκαλβανός, καὶ τῆς Ὁποίας—κατὰ τὴν φρασεολογίαν των—ὁ Ἄϊ Γιάννης ἥτο πρωτοπαλλήκαρον.

“Οτι οἱ Λιαλιᾶται ἦσθάνοντο εὐλάβειαν καὶ σεβασμὸν πρὸς τὰ Ἱερὰ καὶ Ὅσια τῆς Χριστιανικῆς ἡμῶν Ὁρθοδόξου Θρησκείας, ἔχομεν καὶ ἄλλα πολλὰ τεκμήρια. Ἐν τούτων εἶναι καὶ τὸ ἐν συνεχείᾳ δημοσιευόμενον ἴδιωτικὸν δωρητήριον ἔγγραφον τοῦ 1807, διὰ τοῦ ὅποίου οἰκογένεια Λιαλιατῶν, μὲ ἀρχηγὸν συνώνυμον τοῦ εἰς Ἀῶν πνιγέντος, παραχωρεῖ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας ἀγρόκτημά της.

Τὸ ἄξιον ἴδιαιτέρας προσοχῆς χειρόγραφον τοῦτο ἔγγραφον ἔχει ώς ἀκολούθως :

‘Ο μόλογον

Μὲ τὸ παρὸν φανερώνω καὶ ὄμολογῶ ἐγὼ ὁ Χασάνης, υἱὸς τοῦ Μουσταφᾶ τοῦ Λιάλιου μαζὶ μὲ τὴν μητέρα μου, διὰ τὸ χωράφι, ποὺ εἶναι στὴν Μολυβοσκέπαση στὸ σιάδι ὄμπρὸς καὶ ὅλον τὸν γῆρον του, ὅποῦ εἶναι κοντὰ στὴν ἐκκλησιά, ὅποῦ ἥτον εἰς τὴν μοῖραν μας καὶ ἐμεῖς μὲ τὸ νὰ ἥταν κοντὰ στὴν ἐκκλησιά, τὸ ἀφήσαμαν νὰ εἶναι στὸ βακούφι, χάρισμα τῆς ἐκκλησίας διὰ τὴν ψυχήν τῶν μεχρούμηδων (1) καὶ διὰ τὴν ἐδικήν μας. Νὰ εἶναι ἀφιέρωμα ἔως τὸ τέλος ὅποῦ νὰ εἶναι ὁ κόσμος καὶ κανεὶς νὰ μὴ γένη νταβατζῆς (2) οὔτε μὲ λόγον οὔτε μὲ ἔργον οὔτε ἀπὸ τὴν γενεὰν τὴν ἐδικήν μας οὔτε ἀπὸ ἄλλους ὅποῦ νὰ λογίζωνται ἀπὸ τὴν ἐδικήν μας φάραν. “Οτι ἂν ἴσως ὅποῦ νὰ θελήσῃ κανεὶς νὰ γενῇ μανῆς (3) νὰ ἔγγιξῃ εἰς αὐτὸ τὸ χωράφι ἀπὸ τὸ γένος μας, νὰ εἶναι ἀναθεματισμένος ἀπὸ τοὺς Προφήτας καὶ νὰ ἔχῃ τὴν κατάραν τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ καὶ προκοπὴ εἰς τὸ σπίτι του νὰ μὴ ἔχῃ, ὅτι ἐμεῖς τὸ ἀφήσαμαν διὰ ψυχικόν μας νὰ τὸ δουλεύουν ἡ χώρα Διπαλίτζα καὶ Μεσαριά διὰ χάρτζη (4) τοῦ Βακουφιοῦ. Καὶ οὕτως ὑπογράφομεν διὰ βεβαίωσιν καὶ τὸ σφραγίζομεν μὲ τὴν βούλαν μας

(1) ἀποθαμένων μακαριτῶν

(2) διεκδικητής

(4) Παραβιαστής τῶν ὑπεσχημένων

(4) ὠφέλειαν

εἰς πίστωσιν ὅπου νὰ εἶναι διὰ πάντα.

Ἐπὶ ἔτους 1807

(‘Υπογρ.) Χασάνης Μουσταφᾶ Λιάλιου
μαζὶ μὲ τὴν μητέρα μου.

Ἐπειδὴ εἶναι ἀγράμματοι οἱ δωροῦντες, ὁ μὲν Χασάνης τοποθετεῖ τὴν ἀτομικὴν του τετράγωνον σφραγίδα μὲ τουρκικοὺς χαρακτῆρας, ἡ δὲ μήτηρ του τὸ ἀποτύπωμα τοῦ δείκτου τῆς δεξιᾶς της χειρός, ως συνήθιζον τότε.

Τὸ ὡς ἄνω ἔγγραφον εἶναι καλογραμμένον καὶ ἔχει, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, συνταχθῆ ὑπὸ τοῦ τότε Ἡγούμενου τῆς Μονῆς, ὁ ὄποιος, ως ἀποδεικνύεται, ἦτο ἀρκούντως μορφωμένος καὶ ἐπεδείκνυε θερμὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν αὔξησιν τῶν προσόδων της.

“Ἐτερον θαῦμα τῆς Σεπτῆς θαυματουργοῦ εἰκόνος τῆς Παναγίας τῆς Πωγωνιανίτισσας εἶναι καὶ τὸ ἀκόλουθον.

‘Ως γνωστὸν τοῖς πᾶσι, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Μεγάλης μας Ἐλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, οἱ Τουρκαλβανοί, μίσθαρνα ὄργανα τοῦ Σουλτάνου, ἥγωνίσθησαν μὲ ὄλας των τὰς ὑπαρχούσας δυνάμεις νὰ καταπνίξουν ταύτην.

Τὴν ἀνθελληνικήν των τακτικὴν λίαν διεξοδικῶς καὶ ἐπιτυχῶς ἀνέπτυξεν ὁ ἐπιφανὴς λόγιος καὶ διακεκριμένος Βορειοπειρώτης Ἀλέξανδρος Μαμόπουπουλος, εἰς τὸν κατὰ τὴν 13ην Μαΐου 1963 εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας περισπούδαστον λόγον του. Ἀνασκευάζων, ἐν πρὸς ἓν, τὰ προβαλλόμενα ὑπὸ τῶν Τουρκαλβανῶν σαθρὰ ἐπιχειρήματα, καθ’ ἃ ἀσυστόλως καὶ ἀνερυθριάστως —ποῦ νὰ εὕρῃ ὁ τυχοδιώκτης καὶ ἀργυρώνητος Τουρκαλβανὸς τὴν ἐντροπήν — ὁμιλοῦν περὶ σπουδαίας συμβολῆς των εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας μας ἔθνικὸν ἀγῶνα, ἀποδεικνύει περιτράνως τὴν ψευδολογίαν ταύτην.

Κατὰ τὴν ἐποχήν λοιπὸν ἐκείνην στίφη Τουρκαλβανῶν, διερχόμενα ἐκ τῆς στρατηγικῆς ταύτης περιοχῆς, ἡ ὄποια εἶναι τὸ σταυροδρόμιον τῶν ὁδῶν, τῶν ἀγουσῶν ἀπὸ τὴν Παλαιὰν εἰς τὴν Νέαν Ἡπειρον, προέβαινον εἰς

τὸ πατροπαράδοτον ἐλεεινὸν ἔργον τῶν, τὸ πλιατσικολόγημα. Τότε ἡ Ἱερὰ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου ὑπέστη παρὰ τῶν ἡμιαγρίων τούτων πολλὰς καταστροφάς. Ἀφηρέθησαν πάντα τὰ ἐν αὐτῇ εύρεθέντα πολύτιμα ἀργυρᾶ ἢ ἐπίχρυσα Ἱερὰ Σκεύη, ώς καὶ πᾶν τὸ εὑρεθέν. Εύτυχῶς ὁ προνοητικὸς τότε Ἡγούμενος τῆς Μονῆς Ἀγάπιος, ὁ μετέπειτα κατὰ τὸ ἔτος 1848 προχειρισθεὶς εἰς Μητροπολίτην τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς, εἶχε τὴν λαμπρὰν ἔμπνευσιν νὰ κρύψῃ εἰς ἀσφαλεῖς κρύπτρας τοὺς ὑπάρχοντας τότε πολυτίμους πνευματικοὺς θησαυροὺς (χειρόγραφα βιβλία Ἑκκλησιαστικά, Ἀρχαῖα κείμενα, Ἱερὰ Εὐαγγέλια), ἀπανταγεγραμμένα ἐπὶ μεμβράνης. Καὶ διεσώθησαν μὲν τότε οἱ ἀνεκτίμητοι οὗτοι πνευματικοὶ θησαυροί, ἀπωλέσθησαν ὅμως δυστυχῶς, ἀργότερον διὰ παντός, ως θὰ ἴδωμεν κατωτέρω ἐν τῷ οἰκείῳ μέρει. Τὴν ἐποχὴν λοιπὸν αὐτήν, τὰ ἐκεῖθεν διερχόμενα ὄγρια Τουρκαλβανικὰ στίφη, μετὰ τῶν διαρπαγέντων Ἱερῶν Σκευῶν καὶ Ἀμφίων, ἥρπασαν καὶ τὴν Θαυματουργὸν Εἰκόνα τῆς Παναγίας, τὴν ὄποιαν ἐπώλησαν εἰς Χριστιανόν τινα, κάτοικον Τσεπελόβου Ζαγορίου.

Δύναται ἔκαστος ἐξ ἡμῶν νὰ ἀντιληφθῇ τὴν μεγίστην λύπην, ποὺ ἐδοκίμασαν ὁ Ἡγούμενος, οἱ καλόγηροι καὶ οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς, ὅταν τὴν ἐπομένην διεπίστωσαν τὴν ἀρπαγὴν τῆς Εἰκόνος. Κλαίοντες καὶ ὀδυρόμενοι ἐθρήνουν τὴν ἀπώλειαν τῆς Προστάτιδός των, ἡ ‘Οποία τοῖς ἦτο μόνος προστάτης καὶ βοηθὸς κατὰ τὰς χαλεπὰς τότε ἡμέρας τῆς σκληρᾶς δοκιμασίας των. Μεγίστη ἀπογοήτευσις κατέλαβεν αὐτούς. “Ομως ἐν τάχει ἀνεθάρρησαν. “Ηρχισαν νὰ πιστεύουν ὅτι καὶ ἂν ἡ Σεπτὴ Εἰκὼν εύρισκεται μακρὰν αὐτῶν, Αύτὴ αὗτη ὅμως ἡ Παναγία εύρισκεται ἀοράτως ἐν μέσω αὐτῶν. Μία ἀόρατος Θεία μορφὴ τοὺς ἐνεψύχωνε, τοὺς παρηγόρει, τοὺς ἐνεθάρρυνεν.

“Ηρχισαν, λοιπὸν νὰ πιστεύουν ὅτι

ἡ Παναγία των γρήγορα θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὸ Προσκυνητάρι της καὶ ὅτι, μέχρις ὅτου ἐπιστρέψῃ, δὲν θὰ ἔπαιε νοερῶς νὰ εἶναι μαζί των, παραμυθοῦσα, παρηγοροῦσα καὶ βοηθοῦσα αὐτοὺς ἐν ταῖς δυστυχίαις των.

Πράγματι· ἡ ἐλπίς των αὕτη ἐπηλήθευσεν, διότι ἀργότερον καὶ ἡ Ἱερὰ Θαυματουργὸς Εἰκών, ἀνευρεθεῖσα, ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Προσκυνητάρι Της καὶ οἱ προβάντες εἰς λεηλασίας καὶ διαρπαγὰς Τουρκαλβανοὶ ἔλαβον τὰ ἐπίχειρα τῆς κακότητός των. Οἱ Τουρκαλβανοὶ οὗτοι, μετὰ τὴν εύτυχη ἔκβασιν τοῦ ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας μας Ἐθνικοῦ ἄγῶνος, ὑπεχώρουν κατὰ στίφη, μὲ κατερρακωμένον τὸ ἥθικόν των, ἵνα μεταβῶσιν εἰς τὰς ἔστιας των. Καίτοι ἡσαν κυριολεκτικῶς ἥθικὰ ράκη, ἐν τούτοις δὲν ἐλησμόνουν τὸ ἀποτρόπαιον ἔθιμόν των, τὴν λεηλασίαν. Τότε διέπραξαν πλείστους φόνους, ἀρπαγὰς, λεηλασίας, εἰς τὴν μόλις συνελθοῦσαν ἀπὸ τὰς καταστροφὰς τοῦ Ἀλῆπασᾶ ἐπαρχίαν Πωγωνίου. Τότε διέπραξεν ἀνηκούστους βαρβαρότητας εἰς τὸ Πωγώνιον καὶ ἰδίως εἰς Βήσσανην, ὁ διαβόητος ἐκ Μεσαριᾶς καὶ ἐκ τῆς φάρας τῶν Καραμουρατατῶν Ἀλίκος Λιάμτσες, ὁ χωλὸς τὸν ἔνα πόδα καὶ διὰ τοῦτο κοινῶς λεγόμενος Κουτσαλίκος. Τότε τὸ ἀνθρωπόμορφον τοῦτο τέρας μὲ 300 Καραμουρατάτες ἐλεηλάτησε τὴν ὡραίαν Βήσσανην καὶ ἐφόνευσε τοὺς προεστούς της, Ἀναστάσιον Τόλην καὶ Π. Μανούσην. Ἀπὸ τότε διασώζεται εἰς τὸ Πωγώνιον τὸ λίαν συγκινητικὸν δημοτικὸν ἄσμα, τὸ ἐπέχον θέσιν μοιρολογίου, τοῦ ὅποιου ἡ πρώτη στροφὴ ἀρχίζει οὕτω:

— Ξέβγαινεν ὁ Κουτσαλίκος στὴν Πωγωνιανή, μὲ τριακόσια παλληκάρια ὡς τὴν Βήσσανη.

.....

‘Η Θεία ὅμως δίκη ἦλθε τιμωρὸς τῶν ἀπαισίων τούτων κακούργων. Τὰ ἀνοσιουργήματά των συνεκίνησαν καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν Ὅψηλὴν Πύλην. Αὕτη ἀπέστειλε ἴσχυρὰ στρατιωτικὰ

ἀποσπάσματα, ἵνα διαλύσουν τὰ λυμαίνόμενα τὴν Ἡπειρὸν ἄγρια τουρκαλβανικὰ στίφη καὶ τὰ ὅποια, εἰς ἀλλεπαλλήλους φονικωτάτας μάχας, πολλοὺς τούτων ἐφόνευσαν, τοὺς δὲ ἐναπομείναντας διέλυσαν. Τότε ἔξωντώθη καὶ ὁ πολὺς Κουτσαλίκος εἰς τὴν Μονὴν Γκούρας, κατόπιν σκληρᾶς καὶ φονικωτάτης πολυημέρου μάχης μὲ τὰ σουλτανικὰ στρατεύματα. Οὕτω ἡ βάρβαρος τουρκαλβανικὴ φάρα, δεχθεῖσα καίρια πλήγματα, ἀφησεν ἥσυχον πλέον τὴν πολλὰ παθοῦσαν Ἡπειρὸν καὶ ἰδίως τὰς δύο βορείους ἐπαρχίας αὐτῆς, τὰς τοῦ Πωγωνίου καὶ Κονίτσης, τῶν ὅποιών τὰ δεινοπαθήματα εἶναι ἀνεκδιήγητα καὶ ἀπερίγραπτα.

Ἐπελθούσης λοιπὸν τῆς ποθητῆς ἡρεμίας καὶ γαλήνης, ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Μονὴν καὶ πολλοὶ τῶν καλογήρων ταύτης, οἱ ὅποιοι, διὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν μάχαιραν τῶν κακοποιῶν Τουρκαλβανῶν, εἶχον ζητήσει ἄσυλον εἰς τὰ γύρω χωριά ἢ ἀπόκεντρα σπήλαια. Τότε ἐπληροφορήθη ὁ Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγάπιος, ὅτι ἡ κλαπεῖσα ὑπὸ βεβήλων χειρῶν Θαυματουργὸς Εἰκὼν τῆς Θεομήτορος, εύρισκεται εἰς οἰκίαν τινὰ χριστιανοῦ εἰς Τσεπέλοβον. Ἡ χαρά, τόσον αὐτοῦ καὶ τῶν καλογήρων, ὃσον καὶ τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς, ἀπὸ τὴν εὐφρόσυνον ταύτην ἀγγελίαν, ἥτο ἀπερίγραπτος. Περιχαρής λοιπὸν ὁ Ἀγάπιος ἀπέστειλεν ἔνα τῶν καλογήρων τῆς Μονῆς εἰς Τσεπέλοβον, κομιστὴν παρακλητικῆς του ἐπιστολῆς πρὸς τὸν κάτοχον τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνος, ἵνα παραδώσῃ Ταύτην εἰς τοῦτον. Οὗτος ἤρνήθη τὴν παράδοσιν Ταύτης, μὲ τὸ αἰτιολογικὸν ὅτι Τὴν ἥγόρασε. Ὁ ἀποσταλεὶς καλόγηρος ἐπέστρεψεν οὕτω περίλυπτος, ἀπρακτος. Ὁ Ἡγούμενος τότε ἀπεφάσισεν, ἵνα μεταβῇ προσωπικῶς εἰς Τσεπέλοβον καὶ διατυπώσῃ προφορικῶς τὴν παράκλησίν του. ‘Ομως καὶ ἡ ἐνέργειά του αὕτη δὲν ἐτελεσφόρησε, διότι ὁ κατέχων ταύτην ἐπέμενεν ἀρνούμενος, παρὰ τὸ ὅτι ὁ Ἡγούμενος προσεφέρθη νὰ τοῦ μετρήσῃ τὸ τίμημα, τὸ ὅποιον εἶχε δώσει

εἰς τοὺς Τουρκαλβανούς πλιαστικολόγους διὰ τὴν ἀγοράν Της. Οὕτω καὶ ὁ Ἡγούμενος καταλυπημένος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν ἄπρακτος.

Τότε, ὡς ἀφηγοῦντο οἱ παλαιότεροι, ἡ Παναγία ἔδειξε τὸ Θαῦμα Της. Ἐφάνη εἰς τὸ ὄνειρον τοῦ κατόχου τῆς Εἰκόνος Της καὶ μὲ φωνὴν γλυκεῖαν καὶ πρόσωπον ἵλαρὸν συνεβούλευσεν αὐτὸν νὰ παραδώσῃ Ταύτην εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Μολυβδοσκεπάστου, ἵνα τοποθετηθῇ Αὔτη εἰς τὸ Ἱερὸν Προσκυνητάρι Της, ἀπὸ τὸ ὄποιον βέβηλοι χεῖρες Τὴν ἀφήρεσαν.

Ο κάτοχος ὅμως τῆς Εἰκόνος δὲν ἔδωσεν οὐδεμίαν σημασίαν εἰς τὸ ζωντανὸν τοῦτο ὄνειρον. Ἐξηκολούθει, λοιπόν, νὰ κατακρατῇ τὴν Εἰκόνα. Τότε συνέβη ἐκεῖ μέγα σπαρακτικὸν καὶ τρομακτικὸν γεγονός. Αἱφνιδία πυρκαϊὰ μετέβαλεν εἰς πυροτέχνημα τὴν οἰκίαν τοῦ σκληροῦ τούτου ἀνθρώπου καὶ ἀπετέφρωσε ταύτην, διεσώθη δέ. ὡς ἐκ θαύματος, μόνον ἡ Εἰκών. "Ινα δὲ διαλαλῆται καὶ διακηρύσσεται εἰς τοὺς αἰῶνας τὸ Μέγα τοῦτο Θαῦμα, Θείᾳ βουλήσει, ἐκάη ἐλαφρῶς ἡ ἀριστερὰ κάτω γωνία τῆς Εἰκόνος, διακρινομένου τοῦ καύματος καθαρῶς.

Τὸ πάθημα τοῦτο ἔκαμε τὸν κάτοχον Ταύτης νὰ συνέλθῃ καὶ μεταμεληθῇ διὰ τὴν ἀδικαιολόγητον κατακράτησίν Της παρ' αὐτοῦ. Ἡ δικαία Θεία τιμωρία τὸν συνέτισεν. Χωρὶς πλέον νὰ χάσῃ καιρὸν εἰδοποίησε τὸ Ἡγουμενοσυμβούλιον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ἵνα ἀποσταλῇ κληρικός, πρὸς παραλαβὴν τῆς Θαυματουργοῦ Εἰκόνος. Πράγματι, εὐθὺς ὡς ἐλήφθη εἰς τὴν Μονὴν ἡ χαροποιὸς αὕτη εἴδησις, ἐστάλη Ἐπιτροπὴ μετὰ τιμητικῆς συνοδείας.

Τὴν ἡμέραν, καθ' ἥν ἐπέστρεψεν ἐν θριάμβῳ ἡ Ἱερὰ Εἰκών εἰς τὸ Προσκυνητάρι Της, ἐξῆλθεν ὁ Ἡγούμενος καὶ οἱ καλόγηροι, προπορευομένων τῶν Ἐξαπτερύγων, εἰς Μεσογέφυρα, πρὸς προϋπάντησιν Ταύτης. Πλήθη εὐλαβῶν χριστιανῶν τῶν πέριξ χωρίων συνώ-

δευον τὴν Ἱερὰν ταύτην λιτανείαν, τὴν πανηγυρικὴν Ταύτης ὑποδοχήν. Συγκινητικὴ καὶ κατανυκτικωτάτη ἦτο ἡ στιγμὴ τῆς ἀφίξεως τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνος. Τὰ πλήθη σταυροκοπούμενα, γονυπετοῦντα καὶ δακρυρροοῦντα, κατησπάζοντο Ταύτην. Τότε ἐν πομπῇ καὶ βαθυτάτῃ κατανύξει Τὴν συνώδευσαν μέχρι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ἐνῶ οἱ ψάλται ἔψαλλον περιπαθῶς τὰ ἡδύμολπα Μεγαλυνάρια τῆς Θεοτόκου.

Μὲ βαθυτάτην θρησκευτικὴν εὐλάβειαν καὶ κατανυκτικὴν σιγὴν ἐτοποθέτησαν τὴν Θαυματουργὸν Εἰκόνα εἰς τὸ Ἱερὸν Προσκυνητάρι Της ἀπὸ τὸ ὄποιον βέβηλοι καὶ ἀσεβεῖς χεῖρες τὴν εἶχον ἀρπάσει, διὰ νὰ είναι ἡ Μεσίτρια Ἀντιλήπτωρ καὶ Βοηθὸς πάντων τῶν Χριστιανῶν.

Τὸ παράδοξον τοῦτο θαῦμα θὰ ἔλαβε χώραν περὶ τὸ ἔτος 1845, διότι τοῦτο μοὶ διηγεῖτο ὁ τότε ἑκατοντούτης καὶ νῦν ἀείμνηστος Χριστόδουλος Οἰκονόμου, υἱὸς τοῦ ἀοιδίμου Παπαλάμπρου Οἰκονόμου, Τοποτηρητοῦ μετέπειτα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Ἐπεβεβαίωνε μάλιστα, ὅτι ἐνεθυμεῖτο ἀμυδρῶς τὴν μεγαλοπρεπῆ ταύτην ὑποδοχὴν τῆς Θαυματουργοῦ Εἰκόνος.

Οὕτω ἡ Ἱερὰ αὕτη Εἰκών, ἡ ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΠΩΓΩΝΙΑΝΙΤΙΣΣΑ θὰ παρέμενεν ἐκεῖ ἄγρυπνος φρουρὸς τῶν τέκνων Της, παραμυθοῦσα, παρηγοροῦσα, ἐνθαρρύνουσα, βοηθοῦσα, ἐδραιοῦσα διὰ τῶν ἑκάστοτε θαυμάτων Της τὴν ἐκ τῶν πολλαπλῶν δεινοπαθημάτων κλονιζομένην πίστιν Των, καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς φρικτῆς δουλείας. Ἄλλὰ καὶ κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν χρόνους πάντοτε οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἡπείρου καὶ ἴδιως τῶν ἐπαρχιῶν Πωγωνίου καὶ Κονίτσης, εἰς τὸ μέσον τῶν ὄποιων εύρισκεται ἐκτισμένη ἡ ἀρχαία αὕτη Μονή, εἰς ταύτην κατέφευγον εἰς χαλεπὰς τοῦ βίου των περιστάσεις καὶ εὔρισκον στοργήν, προστασίαν καὶ παραμυθίαν.

('Ακολουθεῖ)

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΛΟΒΟΥ

‘Ο ἀγροτικὸς ἀναδασμὸς

Στὸ περιοδικὸ ΤΕΧΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ δημοσιεύεται ἐμπερισταμένη μελέτη γιὰ τὸν ἀναδασμό.

‘Ο ἀναδασμὸς χαρακτηρίζεται σὰν ἔνα ἀπὸ τὰ βασικῶτερα ἔργα ὑποδομῆς τῆς Χώρας γιὰ τὸν ἐκσυγχρονισμὸ τῆς Ἀγροτικῆς Οἰκονομίας καὶ τὴν ἄμεση φθηνὴ αὔξησι τῶν ἀποδόσεων τῆς ἀγροτικῆς ἴδιοκτησίας.

Διὸτι οἱ δημιουργούμενες νέες γεωγικὲς ἴδιοκτησίες εἶναι τεχνικὰ ἐκμεταλλεύσιμες, οἰκονομικὰ βιώσιμες καὶ ἀνταγωνιστικὲς καὶ δύνανται νὰ συγκρατήσουν τὸν πληθυσμὸ στὴν ὑπαίθρο.

Γιὰ τὸ τρέχον ἔτος ἀποφασίσθηκε ὁ ἀναδασμὸς σὲ 1.445.000 στρέμματα 237 χωρίων.

‘Απὸ τὴν ἔναρξη τοῦ ἀναδασμοῦ στὴν ‘Ελλάδα, τὸ 1953 μέχρι τέλους τοῦ 1963, τελείωσε ὁ ἀναδασμὸς σὲ 240 χωρὶα μὲ 40.000 περίπου οἰκογένειες, ποὺ ἡ καθεμιὰ κατὰ μέσον ὕρον εἶχε 10 ἀγροτεμάχια σὲ μέση διασπορὰ ἀπὸ τὴν κατοικία 2,5 χιλιόμετρα. Τὰ πρὸ τοῦ ἀναδασμοῦ δὲ 650.000 ἀγροτεμάχια μὲ συνολικὴ ἔκταση 1.556.210 στρέμμ. καλλιεργουμένων ἀγρῶν περιορίσθηκαν μ’ αὐτὸν σὲ 51.000 ἀγροτεμάχια.

‘Απὸ τὴν γενομένη ἔρευνα στὶς νέες ἀγροτικὲς ἴδιοκτησίες, ἡ παραγωγὴ, ἀνάλογα μὲ τὶς περιπτώσεις καὶ τὴ δραστηριότητα τοῦ ἀγρότη αὔξηθηκε σὲ ποσοστὸ 50-300%, τὸ κόστος της μειώθηκε σημαντικὰ καὶ καλιτέρευσαν σὲ ποιότητα τὰ παραγόμενα γεωργοκτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Πιστεύοντες, ὅτι ὁ ἀναδασμὸς θὰ

συμβάλλει στὴν ἀναγέννηση τῆς ‘Ελληνικῆς ὑπαίθρου, σταχυολογοῦμε, γιὰ τὴ ψυχολογικὴ προπαρασκευὴ καὶ τὴν ἔξοικείωση τῶν ἀγροτῶν, τὶς κατωτέρω χρήσιμες πληροφορίες, σχετικὲς μὲ τὴν ἐντατικὴ σταυροφορία τοῦ ‘Υπουργείου Γεωργίας γιὰ τὴ τακτοποίηση τοῦ γαιοκτητικοῦ καθεστῶτος καὶ τὴ προσαρμογὴ του στὶς σύγχρονες ἀπαιτήσεις τῆς γεωργικῆς τεχνικῆς.

1. Τὶ εἶναι ἀναδασμός.

‘Ο ἀναδασμὸς ὅπως ἐφαρμόζεται στὴ Χώρα μας, συγκεντρώνει ὅλες τὶς πολυτεμαχισμένες ἀγροτικὲς ἴδιοκτησίες ἐνὸς χωριοῦ σὲ ἔνια τὰς κανονικὸς γεωμετρικὸς σχῆμας ἀγροκτήματα, ἀπὸ τὰ ὅποια τὸ καθένα ἔχει τὴν ἴδια ἀγροτικὴ ἀξία μὲ τὸ σύνολο τῆς ἀξίας τοῦ πλήθους τῶν συγκεντρωθέντων ἀγροτεμαχίων κάθε ἴδιοκτήτη.

Καταργοῦνται, δηλαδή, ὅλα τὰ σύνορα τῶν ἀγροτικῶν ἴδιοκτησιῶν, ἀφοῦ προηγουμένως γίνει πλήρης τοπογραφικὴ ἀποτύπωση καὶ ἐπακριβής καὶ ἀκροβοδίκαιη ἐκτίμηση ὅλων τῶν ἀγροτεμαχίων τοῦ χωριοῦ.

Καὶ κάθε κτηματίας λαμβάνει ἔνα μόνον ἀγροτεμάχιον, (ἢ δύο ἢ τρία τὸ πολὺ σὲ μεγάλη ἀνομοιογένεια ἐδαφῶν καὶ εἰδικῶν καλλιεργειῶν), ἰσάξιο μὲ τὴ συνολικὴ ἀγοραία ἀξία τῶν συγκεντρωθέντων ἀγροτεμαχίων του ἀπὸ τὶς καινούργιες ἐκτάσεις ποὺ διανέμονται μεταξὺ τῶν παλαιῶν ἴδιοκτητῶν.

Μὲ τὸν ἀναδασμὸν χαράσσεται καὶ διανοίγεται συγχρόνως καινούργιο συ-

χρονίσμένο όδικό δίκτυο, όπου λαμβάνεται πρόνοια, οί δρόμοι νὰ βρίσκονται σὲ έπαφή μὲ δῆλα τὰ νέα ἀγροτεμάχια.

2. Ὡφελήματα ἀπὸ τὸν ἀναδασμὸν

‘Ο ἰδιοκτήτης τοῦ νέου ἀγροκτήματος ἀποκτά τίτλο κυριότητος δεκτικὸ μεταγραφῆς, τὸν ὅποιον σήμερα συνήθως δὲν ἔχει, ἀσκεῖ ἐλεύθερα καὶ ἀπόλυτα τὴν κυριότητα καὶ δῆλα τὰ συναφῆ δικαιώματα του, καὶ ἔχει αὔξηση τῆς καλλιεργουμένης ἐπιφανείας του σὲ ποσοστὸ 8-10 τοῖς%, ἀπὸ τὴν κατάργηση τῶν φρακτῶν, τῶν δρομίσκων, κλπ. τῆς πολυτεμαχισμένης ἀγροτικῆς ἰδιοκτησίας του.

Ἐξοικονομοῦνται ἔργασιμος χρόνος καὶ καύσιμα, καταπονοῦνται ὄλιγώτερο ἄνθρωποι καὶ ζῶα καὶ περιορίζεται ἡ φθορὰ τῶν μεταφερομένων εύπαθῶν ἀγροτικῶν προϊόντων μὲ τὴν ἐλάττωση τῆς διανυούμενης ἀπόστασης ἀπὸ τὴν κατοικία τοῦ κτηματία στὸ νέο ἀγροτεμάχιο σὲ σύγκριση μὲ τὶς διανυόμενες σήμερα ἀποστάσεις στὰ μικρά, πολυτεμαχισμένα σὲ μεγάλη διασπορά, σὲ ὀλόκληρη τὴν περιοχὴ τοῦ χωριοῦ ἀγροτεμάχια.

Αὔξανεται ὅχι μόνο ἡ παραγωγὴ καὶ μειώνεται τὸ κόστος της, ἀλλὰ ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀναδιάρθρωση τῶν καλλιεργειῶν καὶ ἡ ἐντατικὴ ἀξιοποίηση τῆς ἰδιοκτησίας καὶ εὐκολύνεται ἡ παραγωγικότερη ἀπασχόληση τοῦ καταταλαιπωρούμενου ἀγρότη στὰ πολυτεμαχισμένα σήμερα ἀγροτεμάχια μὲ τὴν εὐχερῆ χρησιμοποίηση γεωργικῶν μηχανημάτων, τὴν ἐκτέλεση μικρῶν ἐγγειοβελτικῶν ἔργων καὶ μονίμων κατασκευῶν (ἀρδεύσεις, δενδροφυτεύσεις, ἀπόθηκες, σταῦλοι κλπ.) καὶ τὴν καλύτερη ἐπίβλεψη τῶν καλλιεργειῶν στὸ νέο ἀγρόκτημα.

3. Ποία ἡ διαδικασία τοῦ ἀναδασμοῦ.

Μὲ τὴν ἴσχύουσα σήμερα νομοθεσία ὁ ἀναδασμὸς είναι ἔκούσιος καὶ ὑποχρεωτικός.

‘Υποχρεωτικός είναι ὁ ἀναδασμὸς ἐκεῖ ποῦ ἐκτελοῦνται ἐγγειοβελτιωτικὰ ἔργα καὶ γιὰ τὶς ἀγροτικὲς ἰδιοκτησίες τὶς βρισκόμενες μέσα στὴ περιοχὴ τοῦ δικτύου τῶν ἔργων.

Γιὰ τὸν ἔκούσιο ἀναδασμὸν χρειάζεται ἀναφορὰ πρὸς τὸ ‘Υπουργείων Γεωργίας τοῦ 51% τοῦ συνόλου τῶν ἰδιοκτητῶν τοῦ χωριοῦ, μὲ τὴν προϋπόθεση ὅτι οἱ ἰδιοκτησίες των ὑπερβαίνουν τὸ ἥμισυ τοῦ συνόλου τῆς ἐκτάσεως τῆς περιοχῆς. Τότε ὁ ‘Υπουργὸς Γεωργίας ὄριζε μὲ ἀπόφαση του δύο ‘Επιτροπές.

Ἡ πρώτη ‘Επιτροπὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ 5-6 ἰδιοκτῆτες-ἀγρότες καὶ ἓνα Γεωπόνο, ποὺ ἔκτιμοῦν σὲ πρῶτο βαθμὸ τὴν σημερινὴ ἀξία τῶν ἀγροτεμαχίων κάθε ἰδιοκτήτη καὶ κατατάσσουν ταῦτα σὲ κατηγορίες σύμφωνα μὲ τὴν παραγωγικότητα των καὶ τοὺς ἄλλους παράγοντες, ποὺ προσδιορίζουν τὴν ἀξία των.

Τὴν δεύτερη ‘Επιτροπὴ ἀποτελοῦν 3-4 δημόσιοι ὑπάλληλοι διαφόρων εἰδικοτήτων καὶ δύο ἀντιπρόσωποι τῶν ἰδιοκτητῶν, ποὺ ἔκτιμοῦν γιὰ δεύτερη φορὰ τὰ χωράφια, ἐπιλύουν κάθε ζήτημα ποὺ θὰ ἀνακύψει στὴν ἐκτέλεση τῶν ἔργαιων της καὶ διανέμουν τὰ νέα ἀγροτεμάχια στοὺς ἰδιοκτῆτες των.

Ἐτσι, μὲ τὸ συνδυασμὸν τῆς πείρας τῶν ἐνδιαφερομένων κτηματιῶν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴ γνώση τῶν εἰδικευμένων ὑπαλλήλων ἐπιτυγχάνεται, χωρὶς παράπονα, ἡ δίκαιη ἐκτίμηση τῶν πολυτεμαχισμένων ἀγροτεμαχίων, ἀνασυγκολλᾶται ἡ ἀγροτικὴ ἐκταση καὶ τελικὰ ἔξασφαλίζεται ἡ δημιουργία ἀρτίων ἀγροτικῶν κλήρων.

Τὸ κόστος τοῦ ἀναδασμοῦ κατὰ στρέμμα κυμαίνεται ἀπὸ 25-30 δραχμάς. Τὸ Δημόσιο δὲ ἐπιβαρύνεται μὲ τὴ σχετικὴ δαπάνη καὶ ὅχι οἱ ὡφελούμενοι ἀγρότες.

4. “Αλλα παράλληλα μέτρα.

‘Ο ἀναδασμὸς αὐτὸς δύναται νὰ συνδεθῇ μὲ ταύτοχρονη ἔξαγορὰ ἐγκαταλειμένων ἀπὸ τοὺς ἰδιοκτῆτες ἐκτάσεων,

ποὺ είναι δεκτικὲς καὶ καλλιέργεια, καὶ μὲ τὴ παραχώρηση δημοσίων καὶ κοινοτικῶν ἐκτάσεων πρὸς συμπλήρωση τοῦ τυχὸν ἀνεπαρκοῦ γεωργικοῦ κλήρου.

Γιὰ τὸ σκοπὸν αὐτὸν παρέχονται εἰδικὰ χαμηλότοκα δάνεια ἀπὸ τὴν Ἀγροτικὴ Τράπεζα.

Μὲ κρατικὲς δὲ ἐπιχορηγήσεις ἐπιτυγχάνονται ἡ ἀναμόρφωση τῆς ἀγροτικῆς ὁδοποιίας καὶ ἡ προστασία τῶν ἔδαφῶν μὲ διευθετήσεις μικροχειμάρρων, ἀποστραγγίσεις, ἀναβαθμιδώσεις (πεζούλια) καὶ ἀναδασώσεις.

Τὰ μέτρα δὲ αὐτὰ δὲν ἀποτελοῦν καινοτομίες ἀποκλειστικὰ γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

“Ολες σχεδὸν οἱ χῶρες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης προχωροῦν στὴν ἐκτέλεση ὁδοίων προγραμμάτων γιὰ τὴν ὁλοκληρωτικὴ ἀξιοποίηση τῆς ἀναδιανεμομένης γῆς καὶ τὴ διεκδίκηση καλυτέρου βιωτικοῦ ἐπιπέδου ἀπὸ τοὺς πολυπληθεῖς ἀγρότες στὸν εὐρύτερο οἰκονομικὸ χῶρο τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος.

Προσωπικὴ μας προσθήκη.

Μὲ τὴ περίληψη αὐτὴ τῆς μελέτης προσθέτομε καὶ τὴ δική μας γνώμη, ὅτι ὁ ἀναδασμὸς ἐπιβάλλεται γιὰ μιὰ καινούργια ἀγροτικὴ ζωὴ τῆς Ἑλληνικῆς ὑπαίθρου καὶ εἰδικότερο τῆς Ἡπείρου.

Μάλιστα στὸ κάμπο τῆς Κόνιτσας, μὲ τὴν ἀποπεράτωση τοῦ ὄδικοῦ καὶ ἀρδευτικοῦ δικτύου, ύπάρχουν ὅλες οἱ δυνατότητες ἀμεσῆς καὶ ἐπιτυχημένης ἐφαρμογῆς του.

“Αν δὲ παράλληλα εὔθυγραμμισθοῦν μὲ τεχνικὰ ἔργα οἱ κοῖτες τοῦ ποταμοῦ Ἐάου καὶ τοῦ χειμάρρου τῆς Τοπόλτσας λύεται κατὰ τὸν ἐπιτυχέστερο τρόπο ἡ μεγεθοποίηση τῶν γεωργικῶν ἐκμεταλλεύσεων, ποὺ είναι πρωταρχικὴ ἀνάγκη στὴ σύγχρονη γεωργίᾳ.

‘Αλλὰ καὶ οἱ μόνιμοι κάτοικοι τῆς Ἐπαρχίας, μὲ τὴ ταύτοχρονη κατὰ τὸν ἀναδασμὸν ἔξαγορὰ τῶν ἐγκαταλειμένων ἀπὸ τοὺς ξενιτεμένους σὲ κάθε χωρὶὸν ἐκτάσεων, ποὺ είναι δεκτικὲς γιὰ ἀξιοποίηση, θὰ ἐπιτύχουν τὴ δημιουργία βιωσίμων οἰκονομικὰ καὶ τεχνικὰ ἐκμεταλλευσίμων γωργοκτηνοτροφικῶν κλήρων.

Σὰν κατακλεῖδα δὲ προσθέτουμε, ὅτι τὸ Κράτος ὀφείλει νὰ ἀξιοποιήσει τὸ μεγάλο δασικὸ πλοῦτο τῆς Ἡπείρου, μὲ τὴν ὀργάνωση, μαζὶ μὲ τὶς ἄλλες ἐπιδιώξεις του γιὰ τὴ καλλιέργεια καὶ τὴν ἐπέκταση του, βασικοῦ βιομηχανικοῦ συγκροτήματος γιὰ τὴν ὁλοκληρωτικὴ ἐπεξεργασία τῶν ἀποκομιζομένων ἐκάστοτε δασικῶν προϊόντων, γιὰ νὰ δυσχερανθῇ ἡ σημερινὴ ἀντεπιστημονικὴ ἐκμετάλευση τῶν Δασῶν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΛΟΒΟΣ

"Εκκλησις πρὸς τοὺς ἐν Ἀθήναις Συλλόγους τῶν διαφόρων Κοινοτήτων τῆς Ἐπαρχίας μας

"Ενα χωριό τῆς Ἐπαρχίας μας χωρὶς Ἐκκλησία

Υπὸ ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΣΟΥΡΛΑ Παιδαγωγοῦ

Ἡ Κεντρικὴ ἔκκλησίας «Ἀγιος Νικόλαος» ἡ ὅποια εἶχε πορποληθῆ ύπὸ τῶν Γερμανῶν βρίσκεται ἀκόμη ἐρειπωμένη καὶ οἱ κάτοικοι ἔκκλησιάζονται εἰς τὸ ὑπαίθριον.

Ἀχιλλεὺς Μπάρμπας
Δημοδιδάσκαλος

I

Ἄπὸ ἔνα Ἀκριτικὸ χωριὸ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Γράμμου, ἀπὸ τὸ «Ἐλευθερον» τῆς Ἐπαρχίας Κονίτσης, μᾶς ἀπεστάλει μία συγκινητικὴ ἀγγελία τοῦ Συμβουλίου τῆς Κοινότητος, τὸ περιεχόμενον τῆς ὅποιας παραθέτομεν κατωτέρω ἐπὶ λέξει :

Στὴν ἐπιστολὴν ὅμως τοῦ δασκάλου τοῦ χωριοῦ ποὺ συνοδεύει τὴν ἀγγελίαν, διαβάζομε ἔνα κομμάτι ἀπὸ τὸν πόνον τὸν Ἡ πειρωτικὸν πὼς ἐξεπέμπετο παλαιότερον ἀπὸ τὰ χείλη τοῦ Πρωθιεράρχου τῆς Ἡπείρου μας, τοῦ ἀειμνήστου Σπυρίδωνος.

«Ἐὶ μαὶ τῆς Βελλᾶς παῖδι, τοῦ ἀειμνήστου Σπυρίδωνος (1916 - 1920) τονίζει στὴν ἐπιστολὴ του ὁ Συνάδελφος Ἀχιλλεὺς Μπάρμπας, ἀπόφοιτος τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου Βελλᾶς, καὶ δεμένος μὲ τὸ χῶμα τῆς Γενέθλιας Γῆς του κατὰ τὰ ἔτη τῆς μακροχρονίου διακονίας του ως δασκάλου τοῦ Χωριοῦ του (1923 - 1959).

Καίτοι δὲ ἥδη Συνταξιοῦχος ἀντλεῖ ὅμως, ως ὁ Μυθολογικὸς ἥρως Ἀνταῖος, δυνάμεις ἀπὸ τὸ πάτριον χῶμα καὶ δινεῖται φωνὴ ἀπὸ τὰ ἐρείπια τῆς πυρποληθείσης ύπὸ τῶν Γερμανῶν ἔκκλησίας τοῦ χωριοῦ του, ἀντλεῖ ... ναὶ ... δυνάμεις ἀπὸ τὸ μυστικιστικὸν ὄραμα τῶν ἐρειπίων γιὰ νὰ ζητήσει τὴν συμπαράστασιν τῶν ἐν Ἀ-

θήναις παροικούντων ἐκ τῶν διαφόρων χωρίων τῆς Ἐπαρχίας μας πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς ἀνοικοδομήσεως τῆς τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωριοῦ του, διὰ τὸν ἔκκλησιασμὸν τῶν εὐσεβῶν κατοίκων.

Ἄς δώσωμε ὅμως τώρα τὸν λόγον εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν ἐπὶ τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ «Ἀγίου Νικολάου», καὶ ἀς ἀκούσωμε τὸ περιεχόμενον τῆς ἀποσταλείσης ἀγγελίας.

II

ΑΓΓΕΛΙΑ

Τὸ ἀκριτικό μας χωριὸ «Ἐλεύθερον» κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ἐκ τοῦ συμμοριτοπολέμου ἴστορικοῦ ὑψώματος τοῦ Γράμμου «Κλέφτης». Τὸ 1940 καταληφθὲν ύπὸ τῶν Ἰταλῶν ἐλεγχατήθη ύπὸ τῶν συμμάχων των Τουρκαλβανῶν κατὰ δὲ τὴν βραδύτερον πανικόβλητον ύποχώρησίν των οὗτοι ἐπυρπόλησαν 10 οἰκίας του. Τὴν 24 Ιουλίου 1943 ἐπυρπολήθη ἐξ ὀλοκλήρου ύπὸ τῶν Γερμανῶν, οἵτινες ἀφοῦ ἔσφαξαν (4) γέροντας, τοὺς μόνους, οὓς εῦρον εἰς τὸ χωρίον καὶ ἐπυρπόλησαν τὰς (200) οἰκίας του, τὸ Σχολεῖόν του τὰς (4) Ἐκκλησίας του καὶ ὅλας τὰς ἀχυροκαλύβας του ἀνήρτησαν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ χωρίου Πινακίδα μὲ τὴν ἐπιγραφήν :

«ΤΟ ΧΩΡΙΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΕΞΗΦΑΝΙΣΘΗ ΤΗΣ ΓΗΣ ΔΙΟΤΙ ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΟΥ ΕΣΤΡΑΦΗΣΑΝ ΕΧΘΡΙΚΩΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ»

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀνασυγκροτηθὲν προσωρινῶς ύπὸ τῶν ἐπαναπατρισθέντων κατοίκων του τὸ 1947 ἐλεγχατήθη ύπὸ τῶν σλαυοκομμουνιστοσυμμορι-

III

τῶν λόγω τῶν σταθερῶν 'Εθνικῶν φρονημάτων τῶν κατοίκων του, ἀφοῦ προηγουμένως οἱ συμμορῖται ἔσφαξαν (10) προκρίτους, ἀνήρπασαν ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῶν γονέων των (24) ἀνήλικα διὰ τὸ παιδομάζωμα, ἀπήγαγον (26) ὄμήρους καὶ ἐστρατολόγησαν (30) νέους καὶ νεάνιδας ἐκ τῶν ὅποιων βραδύτερον ἄλλοι μήν ἐλιποτάχτησαν τῶν τάξεών των, ἄλλοι δὲ ἐνεκλείσθησαν εἰς στρατόπεδα εἰς 'Αλβανίαν καὶ Ούγγαρίαν, τῶν ὑπολοίπων κατοίκων σκορπισθέντων. 'Επὶ 3 σχεδὸν ἔτη τὸ χωρίον μας ἐγκαταληφθὲν ἦτο ἕρημον καὶ ἀνασυνεκροτήθη μετὰ τὴν συντριβὴν τῶν συμμοριτῶν τὸ 1949 ὑπὸ τῶν διὰ δευτέρων φορὰν ἐπαναπατρισθέντων κατοίκων του, στεγασθέντων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον προσωρινῶς, ἡ κεντρικὴ ὄμως ἐκκλησία μας «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ» κεῖται ἀκόμη εἰς συντρίμματα καὶ ἐρείπια. Διὰ τὴν ἀνοικοδόμησίν του δὲ πρὸς ἐκκλησιασμὸν τῶν εὔσεβῶν κατοίκων του, συνεστήθη ἡ κάτωθι ἐρανικὴ 'Επιτροπὴ κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου καὶ τῆς Νομαρχίας διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 11638 ἀποφάσεώς της, μὲ τὴν ἀκράνδατον πεποίθησιν, ὅτι διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν Συμπατριωτῶν καὶ Ξένων εὐσεβῶν, ὃν τὰ ὄνόματα θέλουσι ἀναγραφῆ χρυσοῖς γράμμασι ἐπὶ ἐντειχισμένων μαρμαρίνων πλακῶν, θὰ μνημονεύωνται καθ' ἐκάστην ἐπέτειον τοῦ 'Αγίου καὶ πρὸς οὓς αἰωνία θὰ εἶναι ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν κατοίκων του καὶ ἀπογόνων αὐτῶν, τὸ πολυπαθὲς καὶ μαρτυρικὸν χωρίον μας θὰ ἀποκτήσῃ τελικῶς καὶ τὴν 'Εκκλησίαν του.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ τῇ 1ῃ 'Ιανουαρίου 1964

'Ο Πρόεδρος

'Ο Ταμίας

'Ιωάννης Τασίας

Χρ. Παπαχρήστος

'Ο Γραμματεὺς

'Αχ. Μπάρμπας (Δημοδιδάσκαλος)

Τὰ Μέλη :

Κ. Μπατσῆς, Μιλ. Μπάρμπας, 'Ιωάν.

Οίκονόμου, 'Αθ. Δάλλας

'Ετελειώσαμε ...

ἄλλ' ἐπιβάλλεται νὰ τελειώσωμε καλύτερα μὲ τὸν ἐπίλογον τῆς ως ἄνω συγκινητικῆς ἀγγελίας,

«Τὰ ὄνόματα τῶν συμπαρτιωτῶν πρὸς οὓς αἰωνία θὰ εἶναι ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου, θὰ μνημονεύονται καθ' ἐκάστην ἐπέτειον τοῦ 'Αγίου».

IV

"Ας συγκινηθῶμεν... ἀς συμπαρασταθῶμεν εἰς τὴν ως ἄνω ἐκκλησιν.

Καὶ συγκεκριμένως :

'Υπὸ τῶν ἀγαπητῶν Προέδρων τῶν διαφόρων ἐν 'Αθήναις Συλλόγων τῆς 'Επαρχίας Κονίτσης, ἀς ἀποσταλῆ ἐν καιρῷ τὸ ὑπὸ ἐνὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν συλλεγησόμενον ποσὸν εἰς τὸν Διευθυντὴς τοῦ Περιοδικοῦ «'Η Κόνιτσα» τὸν φλογερὸν συμπατριώτην «Τάκην Παπαδημούλην» ὅστις καὶ θὰ ἀποστείλει τὸ ποσὸν διὰ τοῦ ἐν Κονίτσῃ ὑποκαταστήματος τῆς 'Αγροτικῆς Τραπέζης τῆς 'Ελλάδος εἰς τὴν 'Ερανικὴν 'Επιτροπὴν τῆς Κοινότητος, ἀναγγέλων ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ Περιοδικοῦ τὸ ὑπὸ ἐκάστου Σύλλογου παραδοθὲν εἰς αὐτὸν ποσὸν πρὸς ἀποστολήν.

"Ετσι ἡ συμπαράστασις τῶν διαφόρων Συλλόγων τῆς 'Επαρχίας μας, χωρὶς διαφημιστικὲς διακρίσεις διὰ τῆς ἀναγραφῆς ὄνομάτων τῶν συνδρομητῶν τῆς πρᾶγμα τὸ ὄποιον ἀποτελεῖ συνήθως ἐμπόδιον· κατὰ τὴν διενέργειαν τῶν ἐράνων, θὰ προσλάβει καὶ μορφὴν τῆς Χριστιανικῆς ως ἐνδεικνυταὶ συναντιλήψεως καὶ διὰ τῆς μικροτέρου ποσοῦ προσφορᾶς ἀλλὰ προπαντὸς ἡ συμπαράστασις θὰ προλάβει καὶ ἔκφρασιν τοῦ ὄμαδικοῦ 'Επαρχιακοῦ πόνου γιὰ τὴν ἐπούλωσιν πληγῶν ἐνὸς 'Ακριτικοῦ ποπαθοῦς χωριοῦ, τῆς ιστορικῆς καὶ θρυλικῆς 'Επαρχίας μας.

Στὰ χωριά τῆς ἐπαρχίας μας

‘Αγία Παρασκευής (Κεράσοβο)

“Ένα χωριό πού άκμαζει

Στήν «Κόνιτσα» πού οι άναγνωστες της είναι συνεπαρχιώτες πού ένδιαφέρονται για τὴν ἐπαρχία τους, και πού στὰ περιεχόμενα της είναι προγραμματισμένο νὰ περιληφθῇ υλη γιὰ ὅ,τι άφορᾶ ὅλα τὰ χωριά μας, έχομε τὴν εὔκαιρία νὰ προσφέρουμε ἕνα ἔκτακτο σημείωμα γιὰ τὴν ‘Αγία Παρασκευή. (Είναι γραμμένο κάτω ἀπὸ τὸν μεγάλο πλάτανο τῆς κεντρικῆς πλατείας τοῦ χωριοῦ).

* * *

Τὸ φωτεινὸ καλοκαῖρι, μὲ τὸ αὐτοκίνητο ἐνὸς συνεπαρχιώτου μας ἔγκατεστημένου στὴν ‘Αθήνα, ξεκινήσαμε μιὰ συντροφιὰ γιὰ κυνῆγι στὴν ‘Αγ. Παρασκευή (γιατὶ στὴ Μόλιστα δὲν βρίσκαμε πέρδικες).

Βρήκαμε τὸ δρόμο ἀρκετὰ καλό. “Οχι ὅμως και τὸν ἀνήφορο ἀπὸ τὸ τελευταῖο γεφῦρι μέχρι τὸ χωριό. ‘Αντίθετα, τὸ χειμῶνα δ δρόμος θεωρεῖται ἀκατάλληλος γιὰ τὰ λεωφορεῖα τοῦ ΚΤΕΛ ἀπὸ τὰ Παλιχείματα και πάνω και ἡ συγκοινωνία μὲ τὴν Κόνιτσα γίνεται μὲ φορτηγά. Μιὰ κατάσταση ἐντελῶς ἀπαράδεκτη, ποὺ γίνεται πιὸ ἔξοργιστικὴ ὅταν σκέπτεται κανεὶς ὅτι ποτὲ στὴν ἐπαρχία μας δὲν ἀντιδράσαμε ωργανωμένα γιὰ τέτοιοι εἶδους ταλαιπωρίες και ἀδιαφορία ἀπὸ τοὺς ἀρμοδίους.

“Έχοντας ύπ’ ὅψη τὴ γενικὴ κατάσταση στὰ χωριά μας, ἐκεῖνο ποὺ θὰ είχε νὰ διασκρίνει κανεὶς στὴν ‘Αγ. Παρασκευή ἐξ ἀρχῆς είναι τὸ γεγονός ὅτι τὸ χωριό αὐτὸ ἀντίθετα ἀπὸ τὸ ὅλο κλίμα τῆς ἐπαρχίας ἔχει μιὰ ζωτικότητα και ἔνα ρυθμὸ κανονικῆς και ωργανωμένης ζωῆς.

Οι κάτοικοι τοῦ χωριοῦ ἀνέρχονται στοὺς 1.500 περίπου, και μεταξὺ τους βρίσκονται πολλοὶ και δραστήριοι ἐργατικοὶ ἄνδρες ἀδιάφοροι ἀπὸ τὸ κύμα τῆς ἀστυφιλίας. Κτίστες, ύλοτόμοι, ἐργάτες σὲ τοπικὰ ἔργα, κτηνοτρόφοι, γεωργοί, ἐμπόροι. Τὴν Κυριακὴν βγῆκαν ὅλοι τους γιὰ κυνῆγι. κανεὶς ὅμως δὲν ἔνδιαφερόταν γιὰ πέρδικες ἀλλὰ μόνο γιὰ λαγό.

Μείναμε στὸ ξενοδοχεῖο τοῦ χωριοῦ. Στὰ καφενεῖα προστέθηκαν στὴν συντροφιὰ μας μὲ μεγάλη ἔγκαρδιότητα και οίκειότητα πολλοὶ χωριανοί. ‘Υπάρχουν δύο ἔστιαστρια. ‘Ἐπίσης πολλὰ (ἄνω τῶν 10) παντοπωλεῖα, ὁπωροπωλεῖα, ἀρτοποιεῖο, περίπτερα, καθὼς και ὥρισμένα ὅλα ἐμπορικῆς κλπ. φύσεως καταστήματα (χειροτεχνίας, μικρέμποροι, βιοτέχνες), ποὺ ίκανοποιοῦν τὶς ἀνάγκες ἐνὸς ἀρκετὰ μεγάλου χωριοῦ ποὺ ἐπιβίωσε, ζεῖ και ἀναπτύσσεται μόνο του, χωρὶς οἰκονομικὰ προγράμματα και ἐπιστημονικὲς κατευθύνσεις.

‘Ἐπιμένουμε νὰ τονίζωμε τὴ ζωτικότητα αὐτοῦ τοῦ χωριοῦ, γιατὶ είναι πράγματι κάτι τὸ ἐντυπωσιακὸ ἀνλάβη κανεὶς ύπ’ ὅψη ὅτι οὔτε γῆ καλλιεργήσημη ἔχει (και ὅμως τὰ φασόλια Κερασόβου είναι φημισμένα) οὔτε ἐπικοινωνία πολιτιστικὴ ἔχει μὲ ὅλες κωμοπόλεις, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Κόνιτσα, οὔτε δ πιὸ πολὺς κόσμος τῆς διαθέτει γραμματικὲς γνώσεις. Και ὅμως ἔχει ἔθιμα και συνήθειες και νοοτροπία και ψυχικὲς διαθέσεις ἀπλές, ἀνθρώπινες, συμπαθητικές.

Σπίτια καλοχτισμένα, πολλὰ νεόκτιστα, λίγα τὰ ἀκατοίκητα, κηπάρια εὗφορα μὲ ἀφθοναὶ μερά. Δημόσια κτί-

ρια ἐπιβλητικά: Τὸ Κοινοτικὸ Γραφεῖο Τηλεφωνεῖο, τὸ Δημ. Σχολεῖο, ἡ ἐκκλησία.

Εἴδαμε τοὺς γέροντας ντυμένους μὲ τὴν τοπικὴ γραφικὴ ἐνδυμασίατους νὰ συζητοῦν στὸ πεζοῦλι τοῦ πλατάνου ἢ νὰ περιέρχωνται σὲ φιλικὰ σπίτια, ὅμαδικὰ κρατῶντας τὴ γκλίτσα δεμένη μὲ τὰ δυό τους χέρια στὴν πλάτη.

Οἱ δύο μέρες ποὺ καθίσαμε στὸ χωρὶο καὶ δὴ κυνηγόντας στὰ γύρω ἄγρια καὶ ἀπότομα βουνὰ μὲ τὴν ἐξαίσια φύση δὲν μᾶς ἔδωσαν καιρὸν νὰ συγκεντρώσουμε ἴδιαίτερα ἵστορικὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὸ χωριό. Ἀφίνομε αὐτὸν τὸν τομέα σὲ ἄλλους, γνῶστες τῶν πραγμάτων καὶ περιοριζόμαστε σὲ εἰκόνες ἀπὸ τὴ σύγχρονη ζωὴ τοῦ χωριοῦ σὲ ἓνα πληροφοριακὸ ἐπίκαιρο σημείωμα γιὰ ὅσους ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν Ἁγ. Παρασκευὴ καὶ γιὰ τὴν ἐπαρχία γενικώτερα.

Στὸ ποτάμι γίνονται κάθε τόσο δασικὰ ἔργα διευθετήσεως χειμάρων ἢ ἀναδασώσεως. Ἀρμόδειοι τοῦ Δασαρχείου ἔχουν τὴ βάση τους ἔδῶ μὲ ἀρμοδιότητα καὶ γιὰ τὰ γύρω χωριά. Ψηλὰ φαίνεται ὁ Σμόλικας, γιὰ τὴν κορυφὴ τοῦ ὅποίου ἀρκετοὶ ὄρειβάτες ἢ βοτανολόγοι ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν Ἁγ. Παρασκευὴ. Ὁ ὑπανάπτυκτος τουρισμὸς δὲν ἐπιτρέπει τίποτε περισσότερο.

Μοναδικὰ στὴν περιοχὴ εἶναι καὶ τὰ «Μαντένια» καὶ οἱ «Νεριστέλλες», ἔργαστήρια ποὺ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ποταμοῦ τελειοποιοῦν τὰ μάλλινα προϊόντα τοῦ ἀργαλειοῦ. Στὰ σπίτια ἀφθονα τὰ ὑφαντά. Μᾶς πρόσφεραν γλυκὸ τοῦ κουταλιοῦ καὶ ρακί. Οἱ γυναῖκες Κερασοβίτισσες συνηθίζουν ἀκόμη νὰ

γράφουν ἓνα μαύρο σταυρὸ στὸ μέτωπο. Οἱ δρόμοι εἶναι γεμάτοι ἀπὸ παιδιά. Ὁ φωτογράφος ἀπὸ τὴν Κόνιτσα εἶπε πῶς εἶχε ἀρκετὴ πελατεία ἀπὸ τὸ χωριό. "Ἐνας ταξιδεμένος στὴν Ἀμερικὴ ἀπὸ τὴν Καστάνιανη, μοῦ εἶπαν πῶς παραθερίζει ἔδῶ, ἐπειδὴ ἔχει ἄμεση ἐξυπηρετήση στὶς σύγχρονες ἀνάγκες καὶ στὴ συγκοινωνία. Σὲ ἓνα γνωστὸ μας σπίτι εἴδαμε φωτογραφίες ἀπὸ μιὰ θεατρικὴ παράσταση ποὺ ἔδωσε τὸ Δημ. Σχολεῖο καὶ θαυμάσαμε τὶς ἐνδυμασίες καὶ τὰ σκηνικά της.

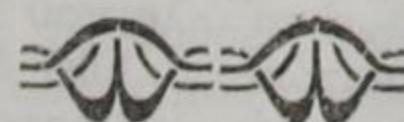
Τὸ βράδυ στὰ καφενεῖα γύρω ἀπὸ τὴν πλατεῖα καὶ στὸν πλάτανο συγκεντρώνονται θορυβώδεις παρέες καὶ εἶναι φανερὴ ἡ ζωντάνια καὶ τὸ σφρῆγος αὐτοῦ τοῦ χωριοῦ, ὅπως καὶ σὲ πανηγυρικὲς ἐκδηλώσεις ὅταν συμμετέχει ὅλο τὸ χωριό.

* * *

Φύγαμε τὸ δειλινὸ ὅταν ὁ ἥλιος λαμπύριζε στὰ νερὰ τοῦ Βουρκοπόταμου ποὺ κατέβαινε στὴν κοίτη του μέσα ἀπὸ λιθάρια καὶ ξερριζωμένους κορμοὺς δένδρων. Εἶναι μιὰ ἀλησμόνητη διαδρομή. Δεξιά μας ὑψηνόταν ἡ Γύφτισσα, στὸ δρόμο συναντήσαμε ἐγκαταστάσεις ὑλοτόμων καὶ ξυλεία ἀπὸ τὸ δάσος τοῦ χωριοῦ. Περάσαμε τὴ διακλάδωση πρὸς τὴν Πουρνιὰ καὶ φθάσαμε στὰ μέρη τῆς Μόλιστας.

Τὴν ἴδια διαδρομὴ τὴν ἔχουν κάμει καὶ ἄλλοι ταξιδεμένοι Κερασοβίτης. Καὶ τὴν κάμουν ἐπίσης ὅσοι ἔξακολουθοῦν νὰ ζοῦν ἔδῶ κατεβαίνοντας τακτικὰ ὡς τὴν Κόνιτσα. Δὲν ξέρω ποιοὶ ἀπὸ τοὺς δύο καυχῶνται ὅτι ἔμειναν πιὸ ίκανοποιημένοι ἀπὸ τὴν ἐκλογὴ τους στὴ ζωὴ.

ΧΑΡ. ΓΚΟΥΤΟΣ

‘Ο Ήλεκτροφωτισμὸς τῶν Παραμεδορίων

Τοῦ κ. ΣΩΤ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ἐκ Καστανέας Κονίτσης

Εἰς τὰς ἐφημερίδας τῶν ’Αθηνῶν τῆς 29-8-64 ἀνέγνωσα ποῖα χωρία θὰ ἡλεκτροφωτισθοῦν κατὰ τὸ τρέχον καὶ προσεχὲς ἔτος 1964-1965 εἰς ἐφαρμογὴν τοῦ ἔξαγγελθέντος τετραετοῦ προγγράμματος. ’Αναγράφεται μάλιστα ὅτι θὰ δοθῇ προτεραιότης εἰς τὰ παραμεθόρια χωρία. Καὶ καθὼς εἶδον δίδεται πράγματι προτεραιότης εἰς αὐτά, πλὴν τῶν τῆς ’Επαρχίας Κονίτσης ἐκ τῶν ὅποιων περιλαμβάνεται μόνον ἐν τῆς ’Οξυᾶς.

’Αναγιγνώσκων τις εἰς τὸν πίνακα τὰ χωρία τοῦ Νομοῦ ’Ιωαννίνων καὶ ἔχων ὑπ’ ὄψει του πρόσωπα καὶ πράγματα, βλέπει ὅτι ὁ πίναξ αὐτὸς ἀντικατροπτίζει τὰ παρασκήνια τοῦ παρελθόντος καὶ τὸν ἔξοργιστικὸν παραγκωνισμὸν τῆς ’Επαρχίας Κονίτσης, τὰ χωρία τῆς ὅποιας ἀντὶ νὰ προτιμηθοῦν διὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους λόγους ’Εθνικούς, θὰ ἔξακολουθήσουν δυστυχῶς νὰ παραμένουν εἰς τὸ σκότος διὰ πολλὰ ἀκόμη χρόνια χάριν ... τῆς προτεραιότητος τῶν παραμεθορίων καὶ πρὸς δόξαν τῶν ἀρμοδίων.

”Ετσι λοιπὸν περιμένομε νὰ σταματήσωμε τὴν ἀστυφιλία καὶ τὸ ρήμαγμα τῶν ὄρεινῶν καὶ παραμεθορίων χωρίων μας τὰ ὅποια διέρχονται τὰν θανάσιμον κίνδυνο τῆς διαγραφῆς των ἀπὸ τὸ Νέο Χάρτη τῆς ’Ελλάδος;

Εἶναι πολὺ λυπτηρὸν, ἀλλὰ καὶ ἀνανδρὸν νὰ ἀδοκῇ τις ἐκείνους ποὺ εἶναι ἥδη ἀδικημένοι ἐκ τῆς φύσεως καὶ τῶν τελευταίων πολεμικῶν γεγονότων καὶ οἱ ὅποιοι φρουροὶ ὄντες ἀκόμη, ἐργά-

ζονται μὲ τὸ ὅπλον παρὰ πόδας στὸ ἄγονο χωράφι τους ἢ στὸ πριόνι ἵνα ἔξασφαλίσουν τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν εὔημερίαν ἡμῶν τῶν εὔνοουμένων τῶν μετόπισθεν.

”Ἄσ παρακάμψωμεν τὴν σύγκρισιν μας μὲ τὰ χωριὰ τοῦ κάμπου ἔνθεν καὶ ἐκεῖθεν τῶν ’Ιωαννίνων καὶ πέραν καὶ ἂς συγκριθῶμεν μὲ τὴν γειτονικὴν καὶ φιλτάτην ’Επαρχίαν Πωγωνίου ἢ ὅποια εἶναι ἐπίσης ἀκριτική.

Σύμφωνα μὲ τὸ ὡς ἄνω πρόγραμμα πρόκειται νὰ ἡλεκτροφωτισθῇ καὶ δικαίως, μέχρι τοῦ 1965, τὸ 75% τῶν χωρίων τῆς ’Επαρχίας ταύτης καὶ εἰς τὴν ’Επαρχίαν Κονίτσης μόνον τὸ 20% τῶν χωρίων της, ἐνῶ τὸ μῆκος τῶν συνόρων ἀμφοτέρων εἶναι σχεδὸν τὸ αὐτό.

”Απόδειξις ὅτι δὲν κρινόμεθα μὲ τὰ αὐτὰ μέτρα καὶ σταθμὰ ἀπὸ τοὺς καλοθρεμένους τῆς Δ.Ε.Η.

”Ἐχω τὴν γνώμη ὅτι τὸ θέμα αὐτὸ πρέπει νὰ τεθῇ πλέον ὡς καθῆκον ἀπὸ ὅλα τὰ σωματεῖα-συλλόγους καὶ ἔξεχοντα μέλη τῆς ἐν ’Αθήναις παροικίας τῆς ’Επαρχίας μας, ἵνα δοθῇ τὸ γρηγορώτερο φῶς εἰς τὰ φωτισμένα χωρία μας, διότι ὁ κόσμος ποὺ παραμένει ἀκόμη ἐκεī ἐπάνω ἔχει ἔξαντλήσει πλέον τὴν μεγάλη ὑπομονή τῆς διαρκοῦς ἀναμονῆς καὶ τῶν ὑποσχέσεων.

”Ἐνα καὶ γενικὸ πρέπει νὰ εἶναι τοῦ λοιποῦ τὸ σύνθημα μας:

ΟΧΙ ἄλλο σκότος στὰ βανισμένα καὶ μαυροφορεμένα ἡρωϊκὰ χωριὰ τῆς ’Επαρχίας Κονίτσης.

Περὶ Κελεπούρη καὶ Ταραμπῆ Μπαμπᾶ

‘Ο ἀγαπητὸς κ. Ὁρέστης Μανθούλης ἔξεφρασε ἐπανειλημμένως τὴν ἐπιθυμία νὰ γνωριστοῦμε καὶ ἐκ τοῦ πλησίον, πρᾶγμα τὸ ὅποιο καὶ ἔγὼ ἐπιθυμῶ, καὶ ἐλπίζω ὅτι ἡ κοινὴ ἐπιθυμία, θεοῦ θέλοντος, θὰ ἐκπληρωθῇ.

Καὶ τώρα ὄφείλω μία, ἢ μᾶλλον δύο ἀπαντήσεις πρὸς αὐτὸν.

Στὸ φύλλο 21-22-23 σελὶς 28 τῆς ΚΟΝΙΤΣΑΣ, γράφοντας ὁ κ. Μανθούλης περὶ τοῦ Πεκλαρίου ληστάρχου Κελεπούρη τοποθετεῖ τὴν ἐποχὴ τῆς συλλήψεως καὶ ἔξοντώσεως του γύρω στὰ 1880-83 καὶ αὐτὸ εἶναι πραγματικὰ καὶ τὸ σωστὸ διότι πιθανώτατα ὁ Σταριτσιώτης γέρο Φίλιππος Κυριακούλης σύγχιζε τὶς χρονολογίες. “Οπως μοῦ ἀφηγήθη τελευταῖα ὁ γηραιός (ἡλικίας 82 ἑτῶν) ἀλλὰ ἀκμαῖος καὶ θαλερὸς Πρόεδρος τῆς Πουρνιᾶς (Σταρίτσιανης) κ. Βασίλειος Παπαχρῆστος· αὐτὸς ἥταν νήπιο ὅταν συνελήφθη ὁ Κελεπούρης στὸ σπῆτι τοῦ Σακκᾶ στὴ Σταριτσιανη. Δηλαδὴ τὸ γεγονὸς πρέπει νὰ ἔλαβε χώραν γύρω στὰ 1883 ὡς 1885 τὸ πολύ.

Καὶ τώρα ἔρχόμαστε στὴ δεύτερη ἀπάντησι. Γράφει ὁ κ. Μανθούλης, πῶς ἔγὼ στὴ σειρὰ τῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας διατελεσάντων ‘Υποδιοικητῶν Κονίτσης ποὺ δημοσιεύτηκε στὸ ὑπ’ ἀριθ 21-22-23 τεῦχος τῆς «ΚΟΝΙΤΣΑΣ», δὲν ἀναφέρω τὸν Τουραμπῆ Μπαμπᾶ.

Τὸν πληροφορῶ λοιπόν, ὅπως καὶ τοὺς ἀναγνῶστες τοῦ περιοδικοῦ μας, ὅτι ὁ Τουραμπῆ Μπαμπᾶς (ἢ ὄρθοτερα Τουραμπῆ Γκιούλ Μπαμπᾶς ποὺ σημαίνει πατήρ τῶν τριανταφύλλων) δὲν ἥταν Καϊμακάμης, δηλαδὴ ‘Υπο-

διοικητὴς, ἀλλὰ ἡγούμενος τοῦ μπεκτασῆ Τεκὲ (μουλσουμανικοῦ μοναστηριοῦ) τῆς Κάτω Κόνιτσας καὶ ἀπεβίωσεν στὰ 1872. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι οἱ Τουρκοκονιτῖστες τὸν ἀναφέρουν στὶς παραδόσεις των, σώζεται καὶ ἡ ἐπιτύμβιος πλάκα του ἐντοιχισμένη στὸν τεκὲ ὅπου κατοικεῖ σήμερα ὁ κ. Ἀθανάσιος Μπαμπᾶς-Χατζηρούμπης, καὶ τῆς ὅποιας μία μετάφρασι — πιθανὸν ὅχι ἐντελεστάτη — μᾶς ἀπέστειλε πρὸ καιροῦ ὁ φίλτατος συμπατριώτης δημοδιδάσκαλος κ. Παναγιώτης Φ. Ρούβαλης ἀπὸ τὴν Κομοτηνή, καὶ μιὰ μεταγραφὴ — πρὸ ἐνὸς ἔτους — σὲ λατινικοὺς χαρακτῆρες ὁ διευθυντὴς τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἀγκύρας καθηγητὴς κ. Ἀντὸν Οτουκέν.

’Αλλὰ μὲ τοὺς μουσουλμάνους Ἱερωμένους καὶ τὰ μνημεῖα καὶ ἰδρύματα μουσουλμανικῆς λατρείας τῆς Κονίτσης, καθὼς καὶ μὲ τοὺς ἐπιφανεῖς μουσουλμάνους καὶ τὶς οἰκογένειές των, θὰ ἀσχοληθοῦμε μελλοντικῶς ὅταν συμπληρώσωμε κατὰ τὸ δυνατὸν τὰ στοιχεῖα μας.

Καὶ τώρα ἂς ἀναφέρωμε ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1874 (σύμφωνα μὲ ἔνα ταπι τοῦ χωριοῦ Νικάνωρος) ὑποδιοικητὴν Κονίτσης ἀπαντήσαμε τὸν Σαλῆ Ζακῆ τὸ ὄνομα τοῦ ὅποιου συμπεριλάβαμε στὸν κατάλογό μας.

Τελειώνοντας δὲ, εὔχαριστοῦμεν τὸν κύριο Μανθούλη ποὺ μᾶς ἔξωθεῖ εἰς τὴν διασάφησι ὄρισμένων ἱστορικῶν λεπτομερειῶν καὶ ἐπὶ πλέον τὸν συγχαίρομε ποὺ διασώζει διάφορα Κονιτσιώτικα ἱστορικὰ καὶ λαογραφικὰ ἀνέκδοτα ἀπὸ

ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

ΚΟΝΙΤΣΑ ΣΤΑ 1896

Από τὴν περιγραφὴ τοῦ Γ. Γαγαρη στὴ «Δωδώνη». 1896 σελ. 83 κλπ. παίρνουμε τὸ παρακάτω ἀπόσπασμα: «Προχωρῶν ὁ ἐπισκεπτόμενος τὴν Κόνιτσαν, βλέπει τὰς οἰκίας αὐτῆς, αἵτινες κεῖνται ἀμφιθεατρικῶς καὶ καταλαμβάνεται ὑπὸ θαυμασμοῦ ἐπὶ τῇ θέᾳ ποικιλοχρώμων οἰκιῶν, σποραδικῶς κειμένων καὶ τινῶν παμμεγίστων κτιρίων, Ὁθωμανικῶν οἰκιῶν, ἐν αἷς διαγράφεται ἡ οἰκία τοῦ Γιαγιάμπεη καὶ ἡ ἴδιόρρυθμος μεγαλοπρεπής οἰκία τοῦ Σιαήμ βέη, ὡσαύτως διακρίνεται ὁ στρατῶν καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Νικολάου.

Ἡ Κόνιτσα οἰκεῖται ὑπὸ 800 οἰκογενειῶν.

Γνώρισμα τῆς γλώσσης τῶν Κονιτσιωτῶν είναι ἡ προφορὰ τοῦ σ εἰς ch, καὶ ὁ τονισμὸς τῶν ἀορίστων τῶν ρημάτων ἐπὶ τῆς παραληγούσης «ώς ἔχορεψάμαν, ἔφαγάμαν, λείψανον ἵσως τοῦ γλωσσικοῦ ἴδιώματος τῶν Δωριέων».

τὶς οἰκογενειακὲς καὶ προγονικὲς του ἀναμνήσεις.

Καὶ κάτι ἀκόμη. Τὸν παρακαλοῦμε, ἂν διαθέτει κανένα Τοῦρκο-Ἐλληνικὸν ἢ Ἐλληνοτουρκικὸν λεξικό, ἡ κανένα παρόμοιο βιβλίο ποὺ νὰ διασώθηκε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ μακαρίτου πατρός του, θὰ μᾶς ὑποχρεώσῃ πολὺ ἂν θὰ μᾶς τὸ στείλη, μιὰ καὶ ἀσχολούμεθα, κατὰ τὸ δυνατόν, μὲ τὴν περισυλλογὴ καὶ μετάφρασι τῶν Τουρκικῶν ἐπιγραφῶν Κονίτσης.

A. Εὔθυμίου

Θεμελίωμα

Πληροφορούμεθα ὅτι κατὰ τὸ ἐφετεινὸν καλοκαῖρι μετέβησαν πρὸς λουτροθεραπείαν εἰς τὰ μοναδικὰ εἰς τὰ Βαλκάνια ἀτμόλουτρα τοῦ Ἀμαράντου περισσότερα τῶν πεντακοσίων ἀτόμων.

Ο ἀριθμὸς τῶν μεταβάντων πρὸς λουτροθεραπείαν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἀπολύτως ἴκανοποιητικὸς ἀν ληφθῆ ὑπ’ ὅψει ὅτι πρωτόγονοι καὶ ἀνεπαρκεῖς εἴναι αἱ ἔγκαταστάσεις καὶ εἰς ἀθλίαν κατάστασιν εὑρίσκεται ὁ δημόσιος δρόμος, συντηρούμενος κατὰ πρόχειρον τρόπον.

Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ ἡ Κρατικὴ καθοδήγησις καὶ μέριμνα θὰ ἐκδηλωθῇ ἐνεργῶς ὥστε νὰ ἀξιοποιηθοῦν τὰ λουτρὰ τοῦ Ἀμαράντου, τὰ μοναδικὰ αὐτὰ εἰς τὴν Χώραν μας καὶ τὰ Βαλκάνια ἀτμόλουτρα.

Εἰς τὸ προηγούμενον τεῦχος ἀνεγράφη ἡ εἰδησις ὅτι πρωτοβουλίᾳ τοῦ κ. Βασιλείου Βαγενᾶς κατεσκευάσθη δι’ ἐράνων καὶ προσωπικῆς ἐθελοντικῆς ἐργασίας μόνιμος ἐκ μπετὸν ἀρμὲ γέφυρα, εἰς τὸν πρὸ τοῦ Μοναστηρίου τοῦ Στομίου λάκκον.

Ο κ. Β. Βαγενᾶς καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν πολλάκις ἔχει ἐνδιαφερθῆ διὰ τὸ Μοναστήρι τοῦ Στομίου καὶ εἴναι ἀξιος συγχαρητηρίων.

Ἡ μόνιμος γέφυρα εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην ἦτο ἀπαραίτητος διότι ἡ ξυλίνη τοιαύτη μὲ τὴν πρώτην νεροποντὴν παρεσύρετο. Ο γράφων τὸ παρὸν ἐνθυμεῖται ὅτι πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἡ ναγκάσθη νὰ διανυκτερεύσῃ εἰς μίαν ἐρειπωμένην καλύβαν πλησίων τῆς γεφύρας τοῦ λάκκου διότι ἐν τῷ μεταξὺ ἡ γέφυρα παρεσύρθη ὑπὸ τῶν ὑδάτων.

Μὲ ἰδιαίτερη χαρὰ πληροφορούμενα ὅτι καὶ στὰ Ιωάννινα συνεστήθη Σύλλογος τῶν ἐκ τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης καταγογένων.

Δεδομένου ὅτι οἱ διοικοῦντες τὸν Σύλλογον εύρισκονται ἐγγὺς τῆς Κονίτσης εἴναι εἰς θέσιν νὰ παρακολουθήσουν εὐ-

χερῶς τὰ διάφορα προβλήματα τῆς 'Επαρχίας μας καὶ νὰ κατευθύνουν τὰς ἐνεργείας τῶν ἀρμοδίων. Εἶναι δὲ ἴδιαιτέρως εὐχάριστον ὅτι τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἀπηρτίσθη ἀπὸ πράγματι ἔκλεκτὰ μέλη τῆς ἐν Ἰωαννίνοις Κονιτσιώτικης παροικίας.

Τὸ περιοδικόν μας τίθεται εἰς τὴν διάθεσίν των καὶ ἀναμένομεν ὑλην πρὸς δημοσίευσιν.

Εἰς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον καὶ ἴδιαιτέρως εἰς τὸν ἀξιότιμον Πρόεδρον αὐτοῦ δικηγόρον κ. Ἀριστοκλῆν Πύρρον, μαζὺ μὲ τὰ συγχαρητήρια μας, ὑποβάλλομεν τὴν παράκλησιν ὅπως τὸ Δοικ. Συμβούλιον ἀναλάβῃ τὴν ἐν Ἰωαννίνοις ἀντιπροσώπευσιν τοῦ περιοδικοῦ μας, μεριμνῶν διὰ τὴν ἐγγραφὴν συνδρομητῶν καὶ τὴν εἴσπραξιν τῶν συνδρομῶν.

* * *

Τὰ περισσότερα χωρία τῆς 'Επαρχίας μας ἀνέκαθεν εὐημεροῦσαν ἀπὸ τὸ ταξίδι. Στὴ Ρουμανία, τὴν Αἴγυπτο καὶ τὴν Παλαιὰ 'Ελλάδα. 'Αφ' ὅτου ἔκλεισαν οἱ πόρτες τοῦ ἐξωτερικοῦ ἄρχισε ὁ μαρασμός. 'Ο τελευταῖος πόλεμος ἔχειροτέρεψε τὴν κατάστασι καὶ ὁ πληθυσμὸς ἄρχισε νὰ ἐλαττοῦται.

Σήμερα ἀνοιξαν οἱ πόρτες τῆς Δυτικῆς Γερμανίας στὴν ὅποια πολλοὶ βρῆκαν διέξοδον. Στὴ δημοσιευομένη στὸ παρὸν τεῦχος ἀνταπόκριση ἀπὸ τὴ Κόνιτσα πληροφορούμεθα ὅτι πολλοὶ ἔφυγαν γιὰ τὴ μακρινὴ Σουηδία καὶ μάλιστα ἀπὸ ἔνα χωρό, τὴ Λυκόρραχη, σαράντα ἀτομα.

"Ετσι ὅπως πᾶμε ἐὰν τοὺς 40 ἀκολουθήσουν καὶ ἄλλοι σιγὰ-σιγά, τὸ μικρὸ αὐτὸ χωριὸ θὰ μείνῃ μόνον ὡς ἀνάμνησις.

Οἱ ἀρμόδιοι Κυβερνητικοὶ παράγοντες ὃς δώσουν προσοχὴν στὸ πρόβλημα αὐτὸ γιὰ νὰ μὴ ρημάξουν οἱ παρεμεθόριες περιοχὲς μας καὶ χάσουν τοὺς ἀγνοῦς αὐτοὺς "Ἐλληνας ποὺ ἐπειδὴ βρίσκονται τόσο κοντὰ στὸ ἐχθρικὸ ἔδαφος, αἰσθάνονται περισσότερο ἀπὸ ὅλους μας τὶ θὰ πῆ 'Ελλάδα.

Τ.Π.

Τέλος τε τοῦ
τελείωτοῦ
τελείωτοῦ

(Κόνιτσα
15-10-64)
—Τὴν 28
καὶ 29-9-64
ὅ διεθυντής

τοῦ Χειροτεχνικοῦ Κέντρου τοῦ Προγράμματος ἀναπτύξεως 'Ηπείρου καθηγητὴς Ζωγραφικῆς καὶ ξυλογλυπτικῆς κ. Εὐάγγελος Μόσχος, ἐπεσκέφθη ἀπαντα τὰ χωρία τῆς Λάκκας 'Αώου, πρὸς ἔξετασιν καὶ μελέτην τῶν εἰκονογραφιῶν, τοιχογραφιῶν καὶ ξυλογλυπτικῶν ἔργων τῶν διαφόρων Ἱερῶν Ναῶν. 'Επιστρέψας δὲ εἰς Κόνιτσαν τὴν 29-9-64 ἐφιλοτέχνησεν καὶ μικρὰν ἐλαιογραφίαν τοῦ Παζαροπούλου.

— Τὸ γραφικὸ καὶ ίστορικὸ «Παζαρόπλο» μας, ἀρχισε καὶ ἐτελείωσε ἐφέτος μὲ σχετικὴν καλοκαιρίαν, καὶ μὲξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν. 'Η προσέλευσις πωλητῶν καὶ ἀγοραστῶν, ἵδιως κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας — μὴ συγκρινομένη βεβαίως μὲ τὴν τῆς προπολεμικῆς ἐποχῆς — ὑπῆρξεν ἀθρόα, καὶ αἱ συναλλαγαὶ πολὺ ίκανοποιητικαί. 'Εκτὸς τῶν ποικίλων ἐμπορικῶν εἰδῶν, ἐπωλήθησαν καὶ πολλὲς βελέντζες, κεφαλοτύρια, καὶ οἱ περίφημες οὔρδες (μανούρια) τοῦ Δεντσίκου. 'Άλλὰ οἱ πατροπαράδοτες ψησταριὲς μὲ τὰ σουβλιστὰ ἀρνιά, ἀντικατεστάθησαν ἐφέτος ἀπὸ τὰ σουβλάκια, τὶς ρόκες, καὶ τὰ κοκορέστια, καὶ οἱ ἀγοραπωλησίαι τῶν ζώων ὑπῆρξαν ἡλαττωμέναι. Τοὺς ἀρειμανίους καὶ γραφικοὺς τσιαμπάσηδες μὲ τὶς τεράστιες μουστάκες καὶ τὰ κόκκινα ζωνάρια, ἀντικατέστησαν οἱ Τουρκόγυφτοι ...

— 'Ανεκαινίσθη ἡ στέγη τοῦ Σχολείου Βουρμπιάνης καὶ ἐκαλύφθη διὰ ὥραιών Γαλλικῶν κεράμων. 'Ηδη ἀνακαίνιζεται καὶ περιφράσσεται καὶ τὸ νεκροταφεῖον τοῦ αὐτοῦ χωριου.

— Τὴν 3-10-64 εἰς τὴν τοποθεσίαν Σταυρὸς 'Αετομηλίτσης, ὁ Παῦλος Ζιώγας ὑλοτόμος ἐφονεύθη πληγεὶς εἰς τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τεραστίας 'Οξυᾶς τὴν ὅποιαν κατέρριπτεν.

— Τὴν 4-10-64 ἐντὸς τῆς αἰθούσης ὑποδοχῆς τοῦ Μητροπολιτικοῦ Με-

ρικλῆς Τσάνος καὶ Β. Παπαχρήστου καταγόμενοι ἐκ Πύργου.

— Ἀφίχθη ἐξ Ἀθηνῶν ὁ κ. Χρῆστος Μ. Φλώρος.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

— Κατὰ Σεπτέμβριον ἐγένετο ἡ βάπτισις τῆς κορούλας τοῦ Διοικητοῦ Χωροφυλακῆς Κονίτσης κ. Γεωργίου Στάχτιαρη, εἰς ἥν ἐδόθη τὸ ὄνομα Εὐαγγελία.

— Ἐπίσης ἐβαπτίσθη ἡ κορούλα τοῦ κ. Βασιλ. Γκαβίνου εἰς ἥν ἐδόθη τὸ ὄνομα Ἐλενίτσα.

— Κατὰ Ὁκτώβριον ἐγένετο ἡ βάπτισις τοῦ νίοῦ τοῦ κ. Γεωργίου Μπούνα αὐτοκινητιστοῦ, ὅστις ὄνομάσθη Χρηστάκης.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

— Ὁ κ. Ἀθανάσιος Τζάλλας ἐγένετο πατήρ θήλεως.

‘Ομοίως καὶ ὁ κ. Ἰωάννης Βλάχος.

ΓΑΜΟΙ

— Τὸν Αὔγουστον ἐτελέσθησαν οἱ γάμοι τοῦ ἰατροῦ τοῦ Π.Ι.Κ.Π.Α. κ. Στυλιανοῦ Παύλου μετὰ τῆς Δίδος Ἀλέκας Ταμβάκη ..

— ‘Ομοίως τοῦ Βασιλείου Τσιατσιᾶ

μετὰ τῆς Βασιλικῆς Καλτσούνη, τοῦ Ἀνδρέα Βλάχου μετὰ τῆς Ἀρετῆς Νικοπούλου, τοῦ Χαρίση Εὐαγγέλου μετὰ τῆς Εύθυμιας Τσότσου.

— Κατὰ Σεπτέμβριον ἐτελέσθησαν οἱ γάμοι τοῦ κ. Σωτηρίου Σπανοῦ μετὰ τῆς Εἰρήνης Ἀθανασίου καὶ εἰς Πουρνιάν τοῦ κ. Χρήστου Μάντζιου μετὰ τῆς Κλεοπάτρας Παπαγιαννούλη.

— Τὴν 25-10-64 ἐτελέσθησαν εἰς Ἰωάννινα οἱ γάμοι τοῦ ἐκ Βούρμπιάννης ἐργολάβου κ. Κωνστ. Ν, Τσούνη μετὰ τῆς δίδος Ἀλίκης Στούκα.

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

— Ὁ κ. Χαράλαμπος Γεωργάκης ὑπάλληλος τῆς Α.Τ.Ε. Κονίτσης καὶ ἡ δίση Γεωργίτσα Δ. Οίκονόμου ἐδωσαν ὑπόσχεσιν γάμου.

— ‘Ομοίως ὁ κ. Χαράλαμπος Σιούτης ἐκ Πύργου μετὰ τῆς δίδος Μαριγούλας Ε. Κοσκινᾶ.

ΘΑΝΑΤΟΙ

— Τὴν 10 Σεπτεμβρίου πλήρη ἡμέρῶν ἀπεβίωσεν, περιστοιχισμένος ὑπό πολλῶν ἀπογόνων του, ὁ ἐνάρετος καὶ ἀγαπητὸς πρεσβύτης Γεώργιος (Γούσιας) Κ. Τζάλλας.

— Τὴν 3-9-64 ἀπεβίωσεν ἡ Αἰκατερίνη Γρρ. Κορτσίνογλου καὶ εἰς Χιονιάδες ὁ Χαρίσης Ἀργύρης.

BIOTEXNIA
ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΕΙΣΑΓΩΓΑΙ

ΜΙΛΤΟΣ ΖΑΦΕΙΡΗΣ Ο.Ε.

Αθηναϊδος 3 Αθήναι (ΤΗΛΕΦ. 229.564)

ΓΥΝ. ΕΣΩΡΟΥΧΑ - ΔΑΝΤΕΛΕΣ - ΜΑΝΔΗΛΙΑ
ΥΦΑΣΜΑΤΑ PERLON - ΜΠΛΟΥΖΕΣ - ΠΛΕΚΤΑ ORLON
ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΕΣ ΑΠΟ ΜΑΝΤΗΛΙ
ΚΑΛΤΣΕΣ ΠΕΡΑΟΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ BELLINDA

Οι συμπατριώται μας θὰ εύρουν στὸ κατάστημα αὐτὸ κάθε
έξυπηρέτησιν.